

ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΤ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Η Βαρκελώνη ως τουριστικός προορισμός”

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ:

Σαμπάνη Σουλβάνα

(Α.Μ. 450)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

Μοίρα Πολυξένη

Καθηγήτρια

ΑΘΗΝΑ, Φεβρουάριος 2017

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή

Περίληψη

Κεφάλαιο Α.....σελίδα 5

Α. Η Ισπανία και τα χαρακτηριστικά της.....σελίδα 5

Α.1. Ποτάμια και Εθνικοί Δρυμοί.....σελίδα 5

Α. 2. Ιστορικά Στοιχεία.....σελίδα 9

Α. 3. Κοινωνικοπολιτικές συνθήκες.....σελίδα 10

Α. 3. 1. Διοικητική υποδιαίρεση.....σελίδα 10

Α. 3. 2. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO.....σελίδα 12

Α. 4. Οικονομικές Συνθήκες στην Ισπανία.....σελίδα 13

Κεφάλαιο Β.....σελίδα 15

Β. Η Βαρκελώνη και τα χαρακτηριστικά της.....σελίδα 15

Β.1. Κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά.....σελίδα 15

Β.1.1. Η διοικητική διαίρεση της Καταλονίας και η θέση της Βαρκελώνης σε αυτή.....σελίδα 16

Β.1.2. Κομάρκες της Καταλονίας (Comarques).....σελίδα 17

Β.1.3. Η επαρχία της Βαρκελώνης (Provincia de Barcelona).....σελίδα 19

Β.1.4. Η μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης.....σελίδα 19

Β.1.5. Οι συνοικίες και οι γειτονιές της Βαρκελώνης (Els barris de Barcelona).....σελίδα 22

Β.2. Ιστορικά Στοιχεία.....σελίδα 24

Β.2.1. Το αστικό τοπίο της Βαρκελώνης: Η ιστορική διαδρομή της κατασκευής ενός τουριστικού προϊόντος.....σελίδα 28

Β.3. Φυσικοί Πόροι.....σελίδα 30

Β.3.1. Πάρκα της Βαρκελώνης.....σελίδα 32

B.4. Πολιτισμός και Τέχνη.....σελίδα 34

B.4.1. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO.....σελίδα 36

Κεφάλαιο Γ.....σελίδα 38

Γ. Ολυμπιακοί Αγώνες.....σελίδα 38

Γ.1. Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 (Jocs Olímpics d'estiu de 1992).....σελίδα 41

Γ.2. Η επίδραση από τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Βαρκελώνη.....σελίδα 44

Κεφάλαιο Δ.....σελίδα 47

Δ. Τουρισμός στην Βαρκελώνη.....σελίδα 47

Δ.1. Τουρισμός και Marketing της Ισπανίας.....σελίδα 48

Δ.2. Η διαχείριση και προώθηση του τουρισμού στην πόλη της Βαρκελώνης.....σελίδα 50

Δ.3. Μεταφορά μέσω της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα.....σελίδα 52

Δ.4. Αεροπορικές χαμηλού κόστους, νέες τεχνολογίες και παράγοντες επιτυχίας τουριστικού μοντέλου.....σελίδα 55

Δ.5. Βιωσιμότητα και φέρουσα ικανότητα.....σελίδα 58

Δ.5.1. Η περίπτωση της Βαρκελώνης.....σελίδα 59

Δ.6. Τουρισμός: οικονομική δύναμη ή πονοκέφαλος;.....σελίδα 63

Δ.6.1. Bye Bye Barcelona.....σελίδα 65

Κεφάλαιο Ε.....σελίδα 69

Ε. Σύνοψη – Συμπεράσματα.....σελίδα 69

Βιβλιογραφία.....σελίδα 71

Έντυπη Βιβλιογραφία – Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα και μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αρχίζει σταδιακά να αναπτύσσεται ξανά στις χώρες της Δύσης ο τουρισμός. Το τέλος του πολέμου, η ανάκαμψη των ευρωπαϊκών οικονομιών, η δημιουργία της Ε.Ε. με την ελεύθερη κίνηση των πολιτών αυτής και κυρίως η εξέλιξη των αερομεταφορών ήταν οι κυριότεροι λόγοι, οι οποίοι συνέβαλαν και συμβάλουν στην ανάπτυξη – γιγάντωση του τουριστικού ρεύματος στους κόλπους κάθε χώρας.

Ο κλάδος του τουρισμού σε πολλές χώρες συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη του Α.Ε.Π. (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν), στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην εισροή συναλλάγματος, καθώς και στην διαμόρφωση της εικόνας της στα «μάτια» των άλλων χωρών. Ωστόσο, πέρα από τα θετικά, η ανεξέλεγκτη και χωρίς σχεδιασμό τουριστική ανάπτυξη, μπορεί να επιφέρει και αρνητικά αποτελέσματα, έως και καταστροφικά. Ενδεικτικά αναφέρουμε την κατασπατάληση των φυσικών πόρων, την αλλοίωση του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, καθώς και την γενικότερη εικόνας της χώρας. Τα ανωτέρω προβλήματα προκύπτουν, κατά κύριο λόγο, από τη συνεχή επιθυμία για αύξηση των κερδών, από την έλλειψη μεσοπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, από την απουσία επενδύσεων, καθώς και από την αδυναμία καταγραφής και διαχείρισης της φέρουσας ικανότητας κάθε τόπου.

Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το παράδειγμα της Βαρκελώνης, μίας εκ των τουριστικότερων πόλεων της Ευρώπης και πώς αυτή διαχειρίστηκε τη φέρουσα ικανότητα της πόλεως, από τους Ολυμπιακούς αγώνες του 1992 και μετά. Σε μία πρώτη ενότητα θα καταγράψουμε ορισμένα στοιχεία για την Ισπανία, σχετικά με τη γεωγραφία της, την ιστορία και τις κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές της συνθήκες, ενώ σε μία δεύτερη, θα εστιάσουμε στην πόλη της Βαρκελώνης και στα χαρακτηριστικά της, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά, στους φυσικούς πόρους της, καθώς και στο πώς διαχειρίστηκε την μεγάλη αύξηση του τουριστικού ρεύματος από τη δεκαετία του 1990 και μετά. Στην τρίτη ενότητα θα εστιάσουμε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992 και την επίδρασή τους στην πόλη της Βαρκελώνης, ενώ στην τέταρτη ενότητα θα επικεντρωθούμε στον τουρισμό, στην προώθησή του, καθώς και τη διαχείρισή του. Τέλος θα ακολουθήσουν συμπεράσματα και η σύνοψη της εργασίας.

Κεφάλαιο Α

Α. Η Ισπανία και τα χαρακτηριστικά της

Η χώρα της Ισπανίας βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ευρώπη και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της Ιβηρικής χερσονήσου. Συνορεύει με την Γαλλία και το Πριγκηπάτο της Ανδόρας (Βόρεια), την Πορτογαλία (Δυτικά), το Μαρόκο και το Γιβραλτάρ (Νότια) και πρωτεύουσά της είναι η Μαδρίτη. Μερικές από τις μεγαλύτερες πόλεις της είναι: η Βαρκελώνη, η Βαλένθια, η Σεβίλη, το Μπιλμπάο, η Μάλαγα και το Αλικάντε. Το κράτος της Ισπανίας, εκτός από το ηπειρωτικό της μέρος περιλαμβάνει επίσης τις Βαlearίδες Νήσους (Μεσόγειος Θάλασσα) και τους Καναρίους Νήσους (Ατλαντικός Ωκεανός). Τα Πυρηναία Όρη, η Μεσέτα (κεντρική Ισπανία), τα Ιβηρικά όρη και οι κοιλάδες του Έβρου και άλλων ποταμών συνθέτουν την μορφολογία της ξηράς. Η έκταση της χώρας είναι 504.782 km² ενώ η ακτογραμμή της φτάνει τα 4.964 km². Η θρησκεία του πληθυσμού είναι κατά κύριο λόγο Ρωμαιοκαθολική. Η χρονολογία ένταξης της στην Ε.Ε. ήταν η 1^η Ιανουαρίου του 1986, ενώ αποτελεί μέλος του ΝΑΤΟ από το 1982.

Ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται στα 46.449.565, σύμφωνα με εκτίμηση του 2015(Eurostat,2016).

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>

Α.1. Ποτάμια και Εθνικοί Δρυμοί

Την χώρα της Ισπανίας διασχίζουν πολλοί ποταμοί που πηγάζουν από διάφορες οροσειρές μερικοί εκ των οποίων είναι οι:

- I. Ο ποταμός Agueda που πηγάζει από την οροσειρά Serra das Mesas και αποτελεί φυσικό σύνορο μεταξύ Ισπανίας - Πορτογαλίας.
- II. Ο ποταμός Garona που πηγάζει από τα Πυρηναία όρη και διασχίζει την Καταλονία (Αυτόνομη Κοινότητα της Ισπανίας).
- III. Ο ποταμός Guadalaviar ή Turia εκβάλλει στην πόλη Βαλένθια και είναι γνωστός για τα αντιπλημμυρικά μέτρα που πάρθηκαν, ώστε να αποφευχθεί η κατά καιρούς υπερχειλίση του.

- IV. Ο ποταμός Guadalquivir, ένας απο τους μακρύτερους και μεγαλύτερους σε μήκος ποταμούς που πηγάζει από την οροσειρά Sierra de Cazorla (Σιέρρα ντε Καθόρλα). Κατά μήκος του ποταμού υπάρχουν σημαντικά μνημεία ιστορίας και φυσικής ομορφιάς, όπως:
- ❖ Ο Χρυσός Πύργος (Torre del Oro)
 - ❖ Οι Μύλοι του Γουαδαλκιβίρ (Los Molinos del Guadalquivir)
 - ❖ Η Ρωμαϊκή Γέφυρα της Κόρδοβα (Puente romano de Córdoba)
 - ❖ Η Γέφυρα Αλαμίγιο (Puente del Alamillo)
 - ❖ Οι Υγροβιότοποι του Guadalquivir (Marismas del Guadalquivir)
 - ❖ Το Εθνικό Πάρκο Doñana
- V. Ο ποταμός Guadalupe που πηγάζει από την οροσειρά Sierra de Guadalupe και στις εκβολές του οποίου υπάρχει ένα εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας (Valdecaballeros).
- VI. Ο ποταμός Guadiana ο οποίος έχει χαρακτηριστεί και διεθνής ποταμός, αποτελεί φυσικό σύνορο μεταξύ Ισπανίας - Πορτογαλίας στα νότια.
- VII. Ο ποταμός Duero ο οποίος πηγάζει από το όρος Urbión και εκβάλλει στην πορτογαλική πόλη Porto.
- VIII. Ο ποταμός Ebro που πηγάζει από τα Κανταβρικά Όρη (Cordillera Cantábrica) και εκβάλλει στην Μεσόγειο Θάλασσα. Το Δέλτα του ποταμού, στην περιοχή της πόλης Tarragona, αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υγροβιότοπους της δυτικής Μεσογείου με πλούσια χλωρίδα και πανίδα.
- IX. Ο ποταμός Llobregat πηγάζει από τα Προπυρηναία Όρη και εκβάλλει στην Μεσόγειο Θάλασσα. Διασχίζει την Βαρκελώνη και στις εκβολές του σχηματίζει το Δέλτα του ποταμού, το οποίο έχει μειωθεί αρκετά σε έκταση, λόγω αρκετών υποδομών στην περιοχή, όπως είναι το El-Prat αεροδρόμιο της Βαρκελώνης.
- X. Οι ποταμοί Noguera Pallaresa και Noguera Ribagorçana αποτελούν παραποτάμους του ποταμού Segre στην αυτόνομη κοινότητα της Καταλονίας.

- XI. Ο ποταμός Darro αποτελεί παραπόταμο του ποταμού Genil και διασχίζει την πόλη Γρανάδα. Κατά μήκος του ποταμού έχουν χτιστεί γέφυρες που χρονολογούνται περί τον 16^ο αιώνα.
- XII. Ο ποταμός Oria πηγάζει από τα Κανταβρικά Όρη και εκβάλλει στον Βισκαϊκό Κόλπο. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, διαπιστώθηκαν σοβαρές επιπτώσεις στην πανίδα, λόγω των βιομηχανιών που εδρεύουν στις όχθες του, οι οποίες όμως εξομαλύνθηκαν και σήμερα η κατάσταση του περιβάλλοντος παρουσιάζει σημαντική πρόοδο.
- XIII. Οι ποταμοί Urola και Urumea βρίσκονται στην Χώρα των Βάσκων. Πηγάζουν από τα Κανταβρικά Όρη και εκβάλλουν στον Βισκαϊκό Κόλπο.
- XIV. Ο ποταμός Segre πηγάζει από το βουνό Pic del Segre και αποτελεί μεγάλο παραπόταμο του Ebro.
- XV. Ο ποταμός Cinca πηγάζει από τα Πυρηναία Όρη και συγκεκριμένα από το Εθνικό Πάρκο Ordesa y Monte Perdido. Διασχίζει την Αυτόνομη Κοινότητα Αραγονία και ρέει διαμέσου μιας πλούσιας γεωργικής περιοχής. Αποτελεί παραπόταμο του Segre, όπου και καταλήγει.
- XVI. Ο ποταμός Tajo είναι ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος ποταμός της Ιβηρικής Χερσονήσου. Διασχίζει αρκετές πόλεις της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, καταλήγει στον Ατλαντικό Ωκεανό και συγκεκριμένα στην πρωτεύουσα της Πορτογαλίας, την Λισαβόνα. Στις εκβολές του έχει χτιστεί η μεγαλύτερη γέφυρα στην Ευρώπη με την ονομασία “Vasco da Gama”.
- XVII. Ο ποταμός Ter πηγάζει από τα Πυρηναία Όρη και διασχίζει την Girona, επαρχία της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας. Ο ποταμός εκβάλλει στην Μεσόγειο Θάλασσα, στην πόλη L’Estartit.
- XVIII. Ο ποταμός Francolí διασχίζει την Tarragona, επαρχία της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας και εκβάλλει στην Μεσόγειο Θάλασσα, στο λιμάνι της Tarragona.
- XIX. Ο ποταμός Genil αποτελεί παραπόταμο του Guadalquivir και διασχίζει την Αυτόνομη Κοινότητα της Ανδαλουσίας.
- XX. Ο ποταμός Guadalhorce αποτελεί ποτάμι της Αυτόνομης Κοινότητας της Ανδαλουσίας και εκβάλλει στην Μεσόγειο Θάλασσα μέσω της επαρχίας της Μάλαγας.

XXI. Οι ποταμοί Odiel και Tinto αποτελούν ποτάμια της Αυτόνομης Κοινότητας της Ανδαλουσίας και συναντιούνται λίγο πριν εκβάλουν στον Ατλαντικό Ωκεανό. Ο δεύτερος εκ των δύο αποτελεί σημαντική πηγή μετάλλων, κυρίως σιδήρου και για αυτόν τον λόγο τα νερά του έχουν κόκκινο χρώμα (Wikipedia, 2016).

Η Ισπανία διαθέτει 15 Εθνικούς Δρυμούς με σημαντική οικολογική σημασία, εκ των οποίων δέκα βρίσκονται στο ηπειρωτικό μέρος της χώρας και οι υπόλοιποι πέντε βρίσκονται στις Βαlearίδες και Κανάριες Νήσους. Παρακάτω διατυπώνονται αναλυτικότερα και σε ποιες Αυτόνομες Κοινότητες βρίσκονται:

- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Aigüestortes i Estany de Sant Maurici βρίσκεται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλονίας.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Picos de Europa βρίσκεται ανάμεσα στις Αυτόνομες Κοινότητες της Κανταβρίας, της Καστίλλης και Λεόν και των Αστουριών.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Sierra de Guadarrama βρίσκεται ανάμεσα στις Αυτόνομες Κοινότητες της Μαδρίτης και της Καστίλλης και Λεόν.
- ❖ Οι Εθνικοί Δρυμοί Doñana και Sierra Nevada βρίσκονται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Ανδαλουσίας.
- ❖ Οι Εθνικοί Δρυμοί Cabañeros και Tablas de Daimiel βρίσκονται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Καστίλλης - Λα Μάντσα.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Monfragüe βρίσκεται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Εξτρεμαδούρα.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Ordesa y Monte Perdido βρίσκεται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Αραγονίας.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Islas Atlánticas de Galicia βρίσκεται στην Αυτόνομη Κοινότητα της Γαλικίας.
- ❖ Οι Εθνικοί Δρυμοί Caldera de Taburiente, Garajonay, Teide και Timanfaya βρίσκονται στις Κανάριες Νήσους.
- ❖ Ο Εθνικός Δρυμός Cabrera Archipelago βρίσκεται στις Βαlearίδες Νήσους.

A. 2. Ιστορικά Στοιχεία

Οι πρώτοι άνθρωποι που κατοίκησαν στην Ισπανία χρονολογούνται από την παλαιολιθική εποχή και στην πορεία του χρόνου αναμείχθηκαν με άλλους λαούς, οι οποίοι δημιούργησαν αποικίες στην Ισπανία, μεταξύ των οποίων και οι Έλληνες. Οι πρώτοι κατακτητές ήταν οι Ρωμαίοι το 19 π.Χ., ενώ οι επιθέσεις διάφορων εισβολέων ήταν συχνές και έντονες. Μετά την είσοδο των Αράβων από το στενό του Γιβραλτάρ (711 μ.Χ.), ιδρύεται το αραβικό κράτος στα νότια της χώρας (755 μ.Χ.), όπου οι ηγεμόνες του ήταν κυρίως Μαυριτανοί Μουσουλμάνοι προερχόμενοι από την οικογένεια των Ομευαδών. Για τον λόγο αυτό εντοπίζονται ακόμη και σήμερα έντονα στοιχεία αραβικής τέχνης, κυρίως στο νότιο μέρος της χώρας. Η οριστική κατάλυση του αραβικού βασιλείου της Ισπανίας επετεύχθη το 1492 με την απελευθέρωση της Γρανάδας, από τον βασιλιά Φερδινάνδο. Έκτοτε στην Ισπανία επικράτησε μία περίοδος ακμής με έμφαση στο εμπόριο και στα ταξίδια, με γνωστότερη όλων την χρηματοδότηση του Κολόμβου από τον Φερδινάνδο και την Ισαβέλλα, για την επίτευξη του διατλαντικού του ταξιδιού στην Αμερική (1492).

Η Ισπανία αυξάνοντας τη δύναμή της, κατάφερε να εδραιώσει την κυριαρχία της σε πολλές περιοχές της Λατινικής Αμερικής, αλλά και να καταστεί ηγετίδα δύναμη στον ευρωπαϊκό χώρο. Η Ισπανία μέσα από τις συγκρούσεις της κυρίως με την Γαλλία και την Αγγλία κατάφερε να μεγιστοποιήσει τις εδαφικές της κατακτήσεις κατά την περίοδο 1559 - 1643. Η χώρα άρχισε να αντιμετωπίζει τα πρώτα σημάδια παρακμής με σημαντικότερο πλήγμα να θεωρείται η παραχώρηση των Κάτω Χωρών το 1648, που ως τότε βρίσκονταν υπό την ισπανική κυριαρχία. Μεγάλο πλήγμα για την οικονομία της Ισπανίας, αλλά και για τη συμμαχία μεταξύ Γάλλων και Ισπανών ήταν και η ήττα στη ναυμαχία του Τραφάλγκαρ, από τους Άγγλους, ήττα η οποία έβαλε τέλος στα επεκτατικά σχέδια του Ναπολέοντα για κατάληψη της Βρετανίας. Εν τω μεταξύ στο εσωτερικό της χώρας επικρατούσαν αναταράξεις ανάμεσα στον λαό και τους Γάλλους συμμάχους, τις οποίες αναταράξεις ανέλαβε να εξομαλύνει ο Ναπολέων Βοναπάρτης ανακηρύσσοντας βασιλιά τον αδερφό του Ιωσήφ. Οι σχέσεις των δυο χωρών έπαψαν ύστερα από την σύναψη νέας συμμαχίας της Ισπανίας με την Αγγλία με αποτέλεσμα την τελική αναχώρηση γαλλικών στρατευμάτων επί ισπανικού εδάφους.

Το πολίτευμα της δημοκρατίας εγκαθιδρύθηκε το 1873 για σύντομο όμως χρονικό διάστημα, καθώς αργότερα ανήλθαν στον θρόνο η δυναστεία των Βουρβόνων (1885). Οι

δυσарέσκεια του λαού για το ισχύον καθεστώς υπήρξε έντονη και τελικώς ανακηρύχτηκε εκ νέου δημοκρατία το 1931. Η αρμονία και το θερμό κλίμα κλονιζόταν από την στάση ορισμένων περιοχών για ανεξαρτησία, γεγονός που εκμεταλλεύτηκε ο στρατηγός Φρανθίσκο Φράνκο Μπααμόντε, όπου σε συνδυασμό με ιταλογερμανική ενίσχυση, κατέλαβε την εξουσία και επέβαλε τη δικτατορία από το 1936 έως το 1975.

Δύο μέρες μετά τον θάνατο του δικτάτορα στις 22 Νοεμβρίου του 1975 ανακηρύχτηκε βασιλιάς ο Χουάν Κάρλος, τον οποίο είχε κρίσει διάδοχο του ο Φράνκο, όσο ήταν εν ζωή, βάσει νόμου που σύνταξε ο ίδιος και παρακάμπτοντας τον πατέρα του παρ' όλο που ήταν ο επόμενος στην διαδοχή για τον θρόνο (1969). Ο νέος βασιλιάς, ξεκίνησε πολιτικές μεταρρυθμίσεις μετατρέποντας το πολίτευμα της χώρας σε συνταγματική μοναρχία και διορίζοντας πλέον πρωθυπουργό τον Αδόλφο Σουάρεθ. Σύμφωνα με το νέο Σύνταγμα ο βασιλιάς είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας, ενώ δεν έχει απόλυτες εξουσίες. Από τον Ιούνιο του 2014 ανήλθε στον θρόνο ο Φίλιππος ΣΤ', ύστερα από παραίτηση του πατέρα του Χουάν Κάρλος.

A. 3. Κοινωνικοπολιτικές συνθήκες

Η επίσημη γλώσσα της Ισπανίας είναι η Ισπανική, παρόλα αυτά χρησιμοποιούνται και οι ευρέως διαδομένες διάλεκτοι τα καταλανικά (Catalan), τα βασκικά (Basque), τα γαλικιανά (Galician), τα αραγονικά (Aragonese), τα οξιτανικά (Occitano) και τα λεονικά ή αστουρλεονική γλώσσα (Asturleonés). Το πολίτευμα της χώρας είναι Ομοσπονδιακή Βασιλευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, πρωθυπουργός ο Mariano Rajoy Brey που εκλέχθηκε στις 21 Δεκεμβρίου του 2011 και αρχηγός του κράτους είναι ο Βασιλιάς Φίλιππος ΣΤ'.

A. 3. 1. Διοικητική υποδιαίρεση

Η Ισπανία διαιρείται σε Αυτόνομες Κοινότητες που διαθέτουν αυτοδιοίκηση σε θέματα όπως είναι η υγεία, η εκπαίδευση, η κοινωνική πρόνοια, ο πολιτισμός και η αστική ή αγροτική ανάπτυξη. Η αυτονομία των Κοινοτήτων καθορίζεται σύμφωνα με την ιστορική ταυτότητα, τα όρια της επικράτειας, το όνομα και την οργάνωση των θεσμών και τα δικαιώματα που λαμβάνουν από το σύνταγμα. Η Διακήρυξη της

Αυτονομίας αποτελεί τον βασικό νόμο μιας Αυτόνομης Κοινότητας. Η διαίρεση των Αυτόνομων Κοινοτήτων έχει ως εξής:

- ❖ Αυτόνομες Κοινότητες, η διακυβέρνηση των οποίων βασίζεται σε τρεις εξουσίες δηλαδή ένα Νομοθετικό Σώμα, ένα Κυβερνητικό Συμβούλιο και ένα Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία στο εσωτερικό της Κοινότητας.
- ❖ Οι επαρχίες συνθέτουν και περιλαμβάνονται στις Αυτόνομες Κοινότητες. Οι επαρχίες αποτελούν τοπικές εξουσίες αναλαμβάνοντας την εφαρμογή κρατικών, κοινοτικών δράσεων και αποφάσεων.
- ❖ Οι δήμοι συνθέτουν τις επαρχίες και αρμοδιότητα τους είναι η τακτοποίηση υποθέσεων στο εσωτερικό τους.

Η έγκριση μιας Κοινότητας ως αυτόνομης, προϋποθέτει την ικανότητα της στο να πληροί ορισμένα κριτήρια και δίδεται στις παρακάτω περιπτώσεις:

- ❖ Σε απομονωμένες περιοχές,
- ❖ Σε μεμονωμένες επαρχίες με ιστορική ταυτότητα ή καθεστώς,
- ❖ Σε δύο ή περισσότερες συνορεύουσες επαρχίες με κοινά χαρακτηριστικά ιστορίας, οικονομίας και πολιτισμού.

Οι Αυτόνομες Κοινότητες στις οποίες διαιρείται το ισπανικό κράτος είναι συνολικά 17, ενώ υπάρχουν και 2 Αυτόνομες Πόλεις. Στη συνέχεια το κράτος υποδιαιρείται σε 50 επαρχίες που περιλαμβάνονται στις παραπάνω Κοινότητες.

Οι Αυτόνομες Κοινότητες και Πόλεις είναι οι ακόλουθες:

- 1) Ανδαλουσία (Andalucia)
- 2) Αραγονία (Aragón)
- 3) Πριγκηπάτο των Αστουριών (Principado de Asturias)
- 4) Βαλενθιανική Κοινότητα (Comunidad Valenciana)
- 5) Γαλικία (Galicia)
- 6) Εξτρεμαδούρα (Extremadura)
- 7) Κανταβρία (Cantabria)
- 8) Καστίλλη και Λεόν (Castilla y León)
- 9) Καστίλλη-Λα Μάντσα (Castilla-La Mancha)
- 10) Καταλονία (Catalunya)
- 11) Μαδρίτη (Villa de Madrid)
- 12) Μούρθια (Región de Murcia)

- 13) Ναβάρρα (Navarra)
- 14) Λα Ριόχα (La Rioja)
- 15) Χώρα των Βάσκων (Euskal Herria)
- 16) Βαλεαρίδες Νήσοι (Islas Baleares)
- 17) Κανάριες Νήσοι (Islas Canarias)
- 18) Αυτόνομη Πόλη της Θέουτα (Ceuta)
- 19) Αυτόνομη Πόλη της Μελίγια (Melilla)

Η εσωτερική διάρθρωση των παραπάνω μπορεί να διαφέρει στην καθεμία κοινότητα ή πόλη.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%85%CF%84%CF%8C%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CF%82_%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%99%CF%83%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

A. 3. 2. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO

Η χώρα περιλαμβάνει 44 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, από αυτά τα 39 είναι πολιτιστικά μνημεία, 3 φυσικά μνημεία και 2 μνημεία σε μεικτές κατηγορίες. Τα Μνημεία αυτά εκτείνονται σε όλη την χώρα. Στην Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλονίας, με την οποία θα ασχοληθούμε εκτενέστερα στις επόμενες ενότητες, βρίσκονται 6 Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και είναι τα εξής (UNESCO, 2016):

- ❖ Το Αρχαιολογικό Συγκρότημα Tarraco με ημερομηνίας ένταξης το 2000.
- ❖ Οι Καταλανικές Ρωμανικές Εκκλησίες της κοιλάδας Boi με ημερομηνίας ένταξης το 2000.
- ❖ Το Μοναστήρι Poblet με ημερομηνίας ένταξης το 1991.
- ❖ Το Μέγαρο Καταλανικής Μουσικής και το Νοσοκομείο Sant Pau με ημερομηνία ένταξης το 1997.
- ❖ Οι Μεσογειακές Βραχογραφίες στην Ιβηρική Χερσόνησο με ημερομηνία ένταξης το 1998.
- ❖ Τα έργα του Antoni Gaudí.

A. 4. Οικονομικές Συνθήκες στην Ισπανία

Η οικονομία της Ισπανία εξαρτάται, κατά κύριο λόγο, από τον γεωργικό τομέα. Το εύφορο έδαφος της χώρας σε συνδυασμό με το εύκρατο μεσογειακό της κλίμα και το ανεπτυγμένο δίκτυο των ποταμών της συνέβαλαν σημαντικά στις καλλιέργειες διαφόρων προϊόντων. Τα κυριότερα προϊόντα της Ισπανίας είναι τα εσπεριδοειδή, το ρύζι, η ελιά, το σιτάρι, τις πατάτες και τα φρούτα. Τα αμπέλια της θεωρούνται αναπόσπαστο κομμάτι της οικονομίας της χώρας αφού από αυτά παράγεται το κρασί της χώρας που είναι ιδιαίτερης φήμης και εξάγεται σε αρκετές χώρες. Η κτηνοτροφία επίσης συνεισφέρει στην οικονομία της Ισπανίας καθώς αποτελεί και πατροπαράδοτη δραστηριότητα. Τα κτηνοτροφικά της προϊόντα ποικίλουν με σημαντικότερο και γνωστότερο αυτό του διατηρημένου κρέατος γνωστό και ως χαμόν (jamón).

Το αλιευτικό της σύστημα είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο και μεγάλος αριθμός αλιευμάτων τροφοδοτεί την ευρωπαϊκή αγορά. Κύρια είδη αλιευμάτων της χώρας είναι οι σαρδέλες, ο βακαλάος, οι γλώσσες, οι τόνοι, οι αντσούγιες και τα όστρακα.

Η Ισπανία είναι μια χώρα που διαθέτει ορυκτό πλούτο. Η εξορυκτική της βιομηχανία περιλαμβάνει την εξόρυξη αργύρου, μόλυβδου, υδράργυρου, άνθρακα, σιδηρομεταλλευμάτων, χαλκού και αλάτων καλίου. Άλλες βιομηχανίες που επίσης αναπτύσσονται με γοργό ρυθμό είναι η υφαντουργία, οι βιομηχανίες χαρτιού, κεραμικής, η βιομηχανία τσιμέντου και η βιομηχανία αυτοκινήτων. Η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας θεωρείται επίσης ανεπτυγμένη.

Το κεφάλαιο «τουρισμός» είναι ένα ιδιαίτερο κομμάτι. Ο ρόλος του τουρισμού στην ανάπτυξη της ισπανικής οικονομίας ήταν στρατηγικός. Η δεκαετία του '60 υπήρξε περίοδος ανάπτυξης για την χώρα και στόχος της εκείνη την περίοδο ήταν η μέγιστη, εφικτή οικονομική ανάπτυξη των πρωτογενών της πηγών. Την περίοδο εκείνη τα έσοδα από τον τουρισμό συνέβαλαν οικονομικά στην παραγωγή των πρώτων υλών καθώς και στην αγορά του εξοπλισμού που ήταν απαραίτητος για αυτήν. Λειτουργήσε λοιπόν έμμεσα ως ένα αόρατο μέσο στις εξαγωγές. Στις αρχές της δεκαετίας του '70 η παγκόσμια οικονομία κλονίστηκε λόγω σοβαρών γεγονότων δηλαδή την έναρξη της Πετρελαϊκής Κρίσης του 1973. Το εμπάργκο πετρελαίου από πετρελαιοπαραγωγές χώρες του ΟΠΕΚ επεκτάθηκε ποικιλοτρόπως δημιουργώντας σωρία προβλημάτων ανά τον κόσμο. Οι επιπτώσεις και στον τουριστικό τομέα δεν άργησαν να εμφανιστούν καθώς πολλές χώρες έλαβαν δραστικά μετρά εκ των οποίων και οι απαγορεύσεις πτήσεων.

Παρόλα αυτά η ζήτηση του τουρισμού της Ισπανίας παγκοσμίως, παρέμενε βιώσιμη. Σύμφωνα με Ισπανούς ερευνητές αυτό συνέβαινε διότι:

- ❖ Ο τουρισμός αποτελούσε «κύριο αγαθόν» και όχι είδος πολυτέλειας,
- ❖ Οι μακρινοί προορισμοί δεν ήταν πλέον εφικτοί από οικονομικής άποψης γεγονός που επανέφερε τους πιο παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς όπως η Ισπανία.
- ❖ Επανήλθε ο εσωτερικός τουρισμός.

Από την δεκαετία του '80 και έπειτα οι οικονομίες των βιομηχανικών χωρών, συνεπώς και της Ισπανίας, μετατράπηκαν σε οικονομίες με επίγνωση των ορίων ανάπτυξης τους καθώς και στις συνέπειες των κοινωνικοπολιτιστικών και οικολογικών παραγόντων. Η πολιτική που υιοθέτησε η Ισπανία στον τουρισμό και ακολουθεί ως και σήμερα είναι ο συνδυασμός ποιότητας στον τομέα των υπηρεσιών και η υπεύθυνη ανάπτυξη. Ο ρόλος του τουρισμού υπήρξε σημαντικός και στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας λόγω της διοικητικής υποδιαίρεσης και της μεταβίβασης της εξουσίας από την κεντρική διοίκηση, στις Αυτόνομες Κοινότητες.

Τέλος, η ναυτιλία κατέχει σημαντική θέση στην ανάπτυξη της οικονομίας της Ισπανίας ενώ διαθέτει και μεγάλο στόλο εμπορικών πλοίων (Gomez, 1996:5 – 11).

Κεφάλαιο Β

Β. Η Βαρκελώνη και τα χαρακτηριστικά της

Η Βαρκελώνη, που αποτελεί το θέμα της εργασίας, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ισπανίας σε πληθυσμό ακολουθώντας την Μαδρίτη. Συγκεκριμένα ο πληθυσμός της ανέρχεται στους 1.604.555 κατοίκους, ενώ η έκταση της φτάνει τα 101.4 km². Βόρεια συνορεύει με τους δήμους Santa Coloma de Gramenet και Sant Andrià de Besòs, ανατολικά βρέχεται από την Μεσόγειο Θάλασσα, νότια της βρίσκονται οι δήμοι El Prat de Llobregat και L'Hospitalet de Llobregat και τέλος δυτικά συνορεύει με τους δήμους Sant Feliu de Llobregat, Sant Just Desvern, Esplugues de Llobregat, Sant Cugat del Vallès και Montcada I Reixac. Η πόλη της Βαρκελώνης βρίσκεται και ανήκει στην Αυτόνομη Κοινότητα της Καταλονίας, ενώ αποτελεί και πρωτεύουσα της.

Επίσημη γλώσσα της περιοχής είναι η καταλανική διάλεκτος, αλλά χρησιμοποιείται και η ισπανική γλώσσα, ενώ θρησκεία είναι η ρωμαιοκαθολική.

Η μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης είναι η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή της Μεσογείου, ενώ οι γύρω περιοχές της πόλης είναι πιο αραιοκατοικημένες.

Β.1. Κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά

Η καταγωγή των κατοίκων της Βαρκελώνης διαμορφώνεται ως εξής (<http://www.idescat.cat/pub/?geo=mun%3A080193&id=pmh&n=679&lang=en#Plegable=geo.rel> Generalitat de Catalunya, 2016):

- ❖ 1.342.096 κάτοικοι κατάγονται από την Ισπανία.
- ❖ 80.527 κάτοικοι κατάγονται από άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ❖ 17.678 κάτοικοι κατάγονται από μη κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ❖ 19.556 κάτοικοι κατάγονται από την Αφρική.
- ❖ 24.496 κάτοικοι κατάγονται από την βόρεια και κεντρική Αμερική.
- ❖ 59.268 κάτοικοι κατάγονται από την Νότια Αμερική.
- ❖ 60.934 κάτοικοι κατάγονται από την Ασία και την Ωκεανία.

Η πόλη αποτελεί πρωτεύουσα της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας αλλά και πρωτεύουσα της Επαρχίας της Βαρκελώνης. Η διοικητική υποδιαίρεση της

Βαρκελώνης και των γύρω πόλεων είναι ιδιαίτερη με τον τρόπο που συνδέονται μεταξύ τους και θα την δούμε αναλυτικότερα παρακάτω.

Η Βαρκελώνη διοικείται από ένα Δημοτικό Συμβούλιο και δήμαρχος της πόλης είναι η Ada Collau Ballano από τις 13 Ιουνίου 2015. Το Δημοτικό Συμβούλιο είναι οργανωμένο σύμφωνα με την δική του νομοθεσία la Carta Municipal. Η νομοθεσία la Carta Municipal καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για την λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου και καθορίζει την οργανωτική δομή σε δύο επίπεδα, το πολιτικό και το εκτελεστικό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα στην διαχείριση της πόλης. Από την μία, το πολιτικό επίπεδο που αποτελείται από συμβούλους, οι οποίοι απαρτίζουν τα ακόλουθα διοικητικά όργανα:

- I. το Δημοτικό Συμβούλιο,
- II. την Κυβερνητική επιτροπή,
- III. και τον/την δήμαρχο.

Από την άλλη το εκτελεστικό επίπεδο που αναλαμβάνει την εκτέλεση των πρωτοβουλιών του Δημοτικού Συμβουλίου. (Ajuntament de Barcelona, 2016)

Η οικονομία της Βαρκελώνης προηγείται κατά πολύ των άλλων ισπανικών πόλεων. Οι τομείς που βοηθάνε στην συνεχώς αναδυόμενη οικονομία της Βαρκελώνης είναι ο τουρισμός, τα τρόφιμα, οι πηγές ενέργειας και ο χώρος της μόδας. Σημαντικό ρόλο στην οικονομία έχουν διαδραματίσει και οι διοργανώσεις διεθνούς φήμης που έχουν λάβει κατά καιρούς χώρα στην πόλη, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992.

B.1.1. Η διοικητική διαίρεση της Καταλονίας και η θέση της Βαρκελώνης σε αυτή

Η Καταλονία διαιρείται σε 948 δήμους, όπου κάθε δήμος αντιπροσωπεύει έναν αστικό οικισμό οποιουδήποτε μεγέθους δηλαδή, από ένα χωριό ως και μία πόλη. Ο κάθε δήμος διοικείται από ένα συμβούλιο, το οποίο εκλέγεται από τους ίδιους τους κατοίκους του δήμου στις διάφορες τοπικές εκλογές που λαμβάνουν χώρα.

Το συμβούλιο του δήμου αποτελείται από έναν αριθμό μελών ανάλογα με τον πληθυσμό της περιοχής και μια από τις αρμοδιότητες του συμβουλίου είναι η εκλογή δημάρχου. Το δημαρχείο βρίσκεται στον κεντρικό οικισμό του δήμου και οι

αρμοδιότητες του αφορούν διοικητικά θέματα και την παροχή υπηρεσιών τοπικού χαρακτήρα, όπως είναι η καταχώρηση και εγγραφή κατοίκων.

Ο κύριος οικισμός, όπου βρίσκονται τα διοικητικά κτήρια του δήμου, δεν αποτελεί πάντα τον μεγαλύτερο οικισμό του δήμου και αυτό συμβαίνει διότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο παράγοντας τουρισμός είναι που επηρεάζει την παραπάνω κατάσταση.

Τα σύνορα μεταξύ των δήμων φαντάζουν σε πολλούς ως αυθαίρετα ή ακόμα και παράλογα, διότι η καθιέρωση τους προέρχεται από πολύ παλιά. Παρόλα αυτά με το πέρασμα των χρόνων έχουν γίνει κάποιες συγχωνεύσεις ορισμένων πολύ μικρών δήμων, γεγονός το οποίο ενθαρρύνει ιδιαίτερα και η Κυβέρνηση της Καταλονίας.

Τέλος οι δήμοι ομαδοποιούνται σε:

- ❖ 4 επαρχίες από την Κυβέρνηση της Ισπανίας, δηλαδή την επαρχία της Βαρκελώνης (Provincia de Barcelona), την επαρχία της Ζιρόνα (Provincia de Girona), την επαρχία Λιείδα (Provincia de Lleida), την επαρχία της Ταρραγόνα (Provincia de Tarragona)
- ❖ και 42 Κομάρκες (Comarques of Catalonia) από την Κυβέρνηση της Καταλονίας.

B.1.2. Κομάρκες της Καταλονίας (Comarques)

Η έννοια της Κομάρκα ορίζεται ως ένας οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησης ο οποίος αποτελείται από μια ομάδα δήμων. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για φυσικές επαρχίες αποτελούμενες από πολλά μικρά χωριά και αγροτικές περιοχές των οποίων οι εμπορικές δραστηριότητες των κατοίκων τους επικεντρώνονταν σε μια σημαντική πόλη, την Κομάρκα.

Ο θεσμός των Κομάρκες καθιερώθηκε το 1936 ύστερα από απόφαση της Κυβέρνησης της Καταλονίας, όμως, λίγο αργότερα έπαψε η λειτουργία τους. Επανακαθιερώθηκαν οριστικά το 1987 και πάλι με απόφαση της Κυβέρνησης της Καταλονίας, όμως αυτή τη φορά με περισσότερες αρμοδιότητες και εξουσίες σε θέματα όπως ο αθλητισμός, η υγεία, ο πολιτισμός και η εκπαίδευση.

Οι Κομάρκες της Καταλονίας είναι συνολικά 42. Στον παρακάτω πίνακα κατονομάζουμε τις Κομάρκες, το έτος δημιουργίας τους, τον αριθμό των δήμων που συμπεριλαμβάνουν καθώς και τις επαρχίες στις οποίες ανήκουν.

Κομάρκα (Comarca)	Έτος Δημιουργίας	Πρωτεύουσα	Αριθμός Δήμων	Επαρχίες
Alt Penedès	1987	Vilafranca del Penedès	27	Barcelona
Anoia	1987	Igualada	33	Barcelona
Bages	1987	Manresa	30	Barcelona
Baix Llobregat	1987	Sant Feliu de Llobregat	30	Barcelona
Barcelonès	1987	Barcelona	5	Barcelona
Garraf	1987	Vilanova i la Geltrú	6	Barcelona
Maresme	1987	Mataró	30	Barcelona
Moianès	2015	Moia	10	Barcelona
Vallès Occidental	1987	Sabadell, Terrassa	23	Barcelona
Vallès Oriental	1987	Granollers	39	Barcelona
Alt Empordà	1987	Figueres	68	Girona
Baix Empordà	1987	La Bisbal d'Empordà	36	Girona
Garrotxa	1987	Olot	21	Girona
Gironès	1987	Girona	28	Girona
Pla de l'Estany	1988	Banyoles	11	Girona
Ripollès	1987	Ripoll	19	Girona
Alt Urgell	1987	La Seu d'Urgell	19	Lleida
Alta Ribagorça	1988	El Pont de Suert	3	Lleida
Aran	1987	Vielha e Mijaran	9	Lleida
Garrigues	1987	Les Borges Blanques	24	Lleida
Noguera	1987	Balaguer	30	Lleida
Pallars Jussà	1987	Tremp	14	Lleida
Pallars Sobirà	1987	Sort	15	Lleida
Pla d'Urgell	1988	Mollerussa	16	Lleida
Segarra	1987	Cervera	21	Lleida
Segrià	1987	Lleida	38	Lleida
Solsonès	1987	Solsona	15	Lleida
Urgell	1987	Tàrrrega	20	Lleida
Alt Camp	1987	Valls	23	Tarragona
Baix Camp	1987	Reus	28	Tarragona
Baix Ebre	1987	Tortosa	14	Tarragona
Baix Penedès	1987	El Vendrell	14	Tarragona
Conca de Barberà	1987	Montblanc	22	Tarragona
Montsià	1987	Amposta	12	Tarragona
Priorat	1987	Falset	23	Tarragona
Ribera d'Ebre	1987	Móra d'Ebre	14	Tarragona
Tarragonès	1987	Tarragona	22	Tarragona
Terra Alta	1987	Gandesa	12	Tarragona
Osona	1987	Vic	50	Barcelona, Girona
Berguedà	1987	Berga	31	Barcelona, Lleida
Selva	1987	Santa Coloma de Farners	26	Girona, Barcelona
Cerdanya	1987	Puigcerdà	17	Girona, Lleida

B.1.3. Η επαρχία της Βαρκελώνης (Provincia de Barcelona)

Η επαρχία της Βαρκελώνης βρίσκεται ανατολικά της Ισπανίας και πρόκειται για μια από τις τέσσερις επαρχίες στις οποίες χωρίζεται εδαφικά η Καταλονία. Η επαρχία της Βαρκελώνης περιλαμβάνει 311 δήμους και η πρωτεύουσα της είναι η Βαρκελώνη. Η έκταση της φτάνει τα 7.733 km², καλύπτοντας και την μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης.

Η Βουλή της Βαρκελώνης που στεγάζεται στο κτήριο Casa Serra, αποτελεί το κυβερνητικό σώμα της επαρχίας.

Ο πληθυσμός της ανέρχεται στα 5.537.674 κατοίκους, εκ των οποίων (Generalitat de Catalunya-Idescat, 2016)

- ❖ Οι 4.850.820 προέρχονται από την Ισπανία.
- ❖ Οι 164.468 προέρχονται από άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ❖ Οι 40.584 προέρχονται από την υπόλοιπη Ευρώπη.
- ❖ Οι 162.082 προέρχονται από την Αφρική.
- ❖ Οι 53.050 προέρχονται από την Βόρεια και Κεντρική Αμερική.
- ❖ Οι 142.920 προέρχονται από την Νότια Αμερική.
- ❖ Οι 123.750 προέρχονται από την Ασία και την Ωκεανία.

B.1.4. Η μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης

Η μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης είναι μια εδαφική οντότητα βόρεια της Ισπανίας με επίκεντρο την πόλη της Βαρκελώνης. Η περιοχή αυτή χωρίζεται σε τρεις ζώνες και μια αστική περιοχή που αποτελεί και τον πυρήνα της, όπως φαίνεται στην παρακάτω φωτογραφία (Àrea Metropolitana de Barcelona, 2016):

ΠΗΓΗ: Àrea Metropolitana de Barcelona/Cartography Geoportal (2016), ανακτήθηκε από <
<https://geoportalcartografia.amb.cat/AppGeoportalCartografia2/index.html?locale=en>>

Η κύρια αστική ζώνη της μητροπολιτικής περιοχής αποτελείται από την πόλη της Βαρκελώνης και 35 άλλους δήμους που συνορεύουν με την πόλη (Àrea Metropolitana de Barcelona , “Metropolitan municipalities”, 2016). Πρόκειται για μια πυκνοκατοικημένη αστική περιοχή με πληθυσμό που ανέρχεται στους 4.891.249 κατοίκους (Eurostat, “Population on 1 January by age groups and sex - functional urban areas”, 2016) και έκταση 636 km². Ο πληθυσμός αυτός αποτελεί πάνω από το 42,8% του συνολικού πληθυσμού της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας γεγονός που την καθιστά ως την 6^η πιο πυκνοκατοικημένη αστική περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1^η πιο πυκνοκατοικημένη στην Μεσόγειο.

Η μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης είναι αναγνωρισμένη ως το πιο δυναμικό μητροπολιτικό συγκρότημα της Ευρωπαϊκής και Μεσογειακής περιοχής. Η διεθνής παρουσία της ενισχύεται από τις προωθητικές της ενέργειες στην οικονομική δραστηριότητα, τον στρατηγικό σχεδιασμό, καθώς και την επιχειρηματικότητα.

Η μητροπολιτική αυτή περιοχή υπήρξε αποτέλεσμα της αύξησης και της διασύνδεσης των αστικών συστημάτων γύρω από την πόλη της Βαρκελώνης. Τα εκτελεστικά και διοικητικά όργανα της μητροπολιτικής περιοχής είναι:

- ❖ Η Ένωση των Δήμων της μητροπολιτικής περιοχής της Βαρκελώνης (Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona).
- ❖ Η Υπηρεσία Περιβάλλοντος (Entitat del Medi Ambient).
- ❖ Ο Οργανισμός Μεταφορών (Entitat Metropolitana del Transport).

Οι αρμοδιότητες και οι στόχοι των παραπάνω φορέων είναι η μετατροπή της μητροπολιτικής πόλης σε μια «έξυπνη πόλη», όπου η χρήση νέων τεχνολογικών μέσων μπορεί να προσφέρει καλύτερου επιπέδου υπηρεσίες στους κατοίκους, καθώς και ένα οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμο περιβάλλον. Η διαχείριση 30 χιλιομέτρων ακτογραμμής από Castelldefels έως Montgat και η ανάπτυξη συντήρησης ενός ολοκληρωμένου συστήματος 31 πάρκων, αποτελεί έργο των φορέων αυτών. Επίσης αρμοδιότητα τους είναι και η διατήρηση του περιβάλλοντος και η αναγέννηση των ποταμών Besòs και Llobregat (Àrea Metropolitana de Barcelona, “Presentation”, 2016). Σημαντικό έργο των φορέων αποτελεί η ανάπτυξη διεθνών προγραμμάτων συνεργασίας, όπως είναι το πρόγραμμα Medcities με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στην περιοχή της Μεσογείου (MedCities, “Presentation”, 2016).

B.1.5. Οι συνοικίες και οι γειτονιές της Βαρκελώνης (Els barris de Barcelona)

Η πόλη της Βαρκελώνης διαιρείται σε συνοικίες και η καθεμία από αυτές περιλαμβάνει έναν αριθμό από barris (γειτονιές). Η διαίρεση αυτή της πόλης σε συνοικίες ήταν ένα σχέδιο που εγκρίθηκε το 1984. Το 2009 έγινε μια προσθήκη στο αρχικό σχέδιο ώστε η εξυπηρέτηση των πολιτών από το Δημοτικό Συμβούλιο να γίνει αποτελεσματικότερη και εφαρμόστηκε μια νέα υποδιαίρεση σε barris (γειτονιές), χωρίς όμως να παύουν να ισχύουν οι συνοικίες.

Η κάθε συνοικία διοικείται από έναν σύμβουλο που στις αρμοδιότητες του υπάγονται θέματα σχετικά με την πολεοδομία και την υποδομή της συνοικίας που διοικεί. Οι σύμβουλοι των συνοικιών ορίζονται από το κεντρικό Δημοτικό Συμβούλιο.

Οι συνοικίες στο σύνολο τους είναι 10 και αποτελούνται από 73 barris (γειτονιές), όπως φαίνεται παρακάτω:

ΠΗΓΗ: JustLanded BCN/ BARCELONA NEIGHBORHOODS (2016), ανακτήθηκε από <http://justlandedbcn.com/accommodation-barcelona/barcelona-neighborhoods/>

1. Ciutat Vella (συνουκία)	7. Horta-Guinardó (συνουκία)
1. el Raval 2. el Barri Gòtic 3. la Barceloneta 4. Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera	33. el Baix Guinardó 34. Can Baró 35. el Guinardó 36. la Font d'en Fargues 37. el Carmel 38. la Teixonera 39. Sant Genís dels Agudells 40. Montbau 41. la Vall d'Hebron 42. la Clota 43. Horta
2. Eixample (συνουκία)	
5. el Fort Pienc 6. la Sagrada Família 7. la Dreta de l'Eixample 8. l'Antiga Esquerra de l'Eixample 9. la Nova Esquerra de l'Eixample 10. Sant Antoni	
3. Sants-Montjuïc (συνουκία)	8. Nou Barris (συνουκία)
11. el Poble Sec - AEI Parc Montjuïc 12. la Marina del Prat Vermell - AEI Zona Franca 13. la Marina de Port 14. la Font de la Guatlla 15. Hostafrancs 16. la Bordeta 17. Sants - Badal 18. Sants	44. Vilapicina i la Torre Llobeta 45. Porta 46. el Turó de la Peira 47. Can Peguera 48. la Guineueta 49. Canyelles 50. les Roquetes 51. Verdun 52. la Prosperitat 53. la Trinitat Nova 54. Torre Baró 55. Ciutat Meridiana 56. Vallbona
4. Les Corts (συνουκία)	
19. les Corts 20. la Maternitat i Sant Ramon 21. Pedralbes	
5. Sarrià-Sant Gervasi (συνουκία)	9. Sant Andreu (συνουκία)
22. Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes 23. Sarrià 24. les Tres Torres 25. Sant Gervasi - la Bonanova 26. Sant Gervasi - Galvany 27. el Putxet i el Farró	57. la Trinitat Vella 58. Baró de Viver 59. el Bon Pastor 60. Sant Andreu 61. la Sagrera 62. el Congrés i els Indians 63. Navas
6. Gràcia (συνουκία)	10. Sant Martí (συνουκία)
28. Vallcarca i els Penitents 29. el Coll 30. la Salut 31. la Vila de Gràcia 32. el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova	64. el Camp de l'Arpa del Clot 65. el Clot 66. el Parc i la Llacuna del Poblenou 67. la Vila Olímpica del Poblenou 68. el Poblenou 69. Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou 70. el Besòs i el Maresme 71. Provençals del Poblenou 72. Sant Martí de Provençals 73. la Verneda i la Pau

ΠΗΓΗ: Ajuntament de Barcelona/ Estadística/Observatory neighborhoods (2016), ανακτήθηκε από <http://www.bcn.cat/estadistica/angles/documents/barris/index.htm>

B.2. Ιστορικά στοιχεία

Η Βαρκελώνη ιδρύθηκε από τους Ρωμαίους και συγκεκριμένα από τον Αυτοκράτορα Αύγουστο, ως αποικία για τους βετεράνους του στρατού. Στην περιοχή παρόλα αυτά υπήρχαν ήδη σχηματισμένα ιβηρικά χωριά και οικισμοί από τον 6^ο αιώνα π.Χ.. Η πεδιάδα της Βαρκελώνης είχε σχετικά μεγάλο πληθυσμό με περίπου 18 οικισμούς γηγενών Ιβήρων. Αυτοί οι οικισμοί είχαν στρατηγική τοποθεσία, καθώς βρίσκονταν σε ανυψωμένες περιοχές για καλύτερη άμυνα απέναντι σε εισβολείς. Η κοινωνία τους ήταν σχηματισμένη με ιεραρχικό τρόπο. Οι κάτοικοι ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Η κύρια παραγωγή τους ήταν σε δημητριακά, ελαιόδεντρα και αμπέλια. Οι ρόλοι των δύο φύλων ήταν καθορισμένοι, με τις γυναίκες να αντικατοπτρίζουν την γήινη μορφή διαφόρων θεοτήτων και τους άντρες να αναλαμβάνουν την πολιτική εξουσία καθώς και την τέχνη των όπλων (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Ο Ρωμαίος Αυτοκράτορας Αύγουστος ίδρυσε την πόλη *Barcino* (Μπαρκένο) γύρω στο 10 π.Χ., ως μέρος ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης του βορειοανατολικού τμήματος της χερσονήσου. Ο λόγος που επέλεξε την συγκεκριμένη τοποθεσία ήταν λόγω της στρατηγικής της θέσης που συνδύαζε την καλή επικοινωνία με το εσωτερικό, την εύφορη γη, τους ορυκτούς πόρους, την αφθονία σε θαλάσσια προϊόντα, ενώ παράλληλα ήλεγχε και το εμπόριο στην ακτή. Έτσι κατέστη ένα διοικητικό και θρησκευτικό κέντρο. Το *Barcino* (Μπαρκένο) είχε έκταση περίπου 13 εκτάρια και οι κάτοικοι έφταναν τους 2.000 (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Κατά την κρίση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και την εισβολή των Βησιγόθων, η Βαρκελώνη διατήρησε το επίπεδο του πληθυσμού της και έγινε επισκοπική έδρα. Μετατράπηκε επίσης σε πρωτεύουσα του Αυτοκράτορα των Βησιγόθων, *Ataulf* το 414 μ.Χ. Η εισβολή των Βησιγόθων σηματοδότησε μια περίοδο αστάθειας όπου από τον 8^ο αιώνα και μετά η Βαρκελώνη παύει να είναι κέντρο για τους βασιλείς τους (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Η ρωμαϊκή πόλη *Barcino* μεταμορφώνεται σε μεσαιωνική *Barchinona* και το γεγονός αυτό ενίσχυσε κυρίως η θρησκευτική εξουσία και η αστική τάξη. Οι εσωτερικές διαμάχες έφεραν τους μουσουλμάνους στην Χερσόνησο, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι την κατάσταση πήραν τον έλεγχο. Ακολούθησαν οι Φράγκοι οι οποίοι κατέκτησαν την πόλη και την έκαναν πρωτεύουσα μιας από τις κομητείες τους. Η

κατάσταση ήταν συνεχώς μεταβαλλόμενη και λίγο αργότερα η πόλη πέρασε στα χέρια του πρίγκιπα της Αραγονίας Ramon Berenguer IV, ο οποίος συνέβαλε σημαντικά στην μεγάλη ανάπτυξη της πόλης. Το καταλανοαραγονικό βασίλειο διευρύνθηκε σημαντικά. Προς το τέλος του 11^{ου} αιώνα η πόλη κάλυπτε 30 στέμματα γης και 100 χρόνια αργότερα το μέγεθος της διπλασιάστηκε, γεγονός που αποδεικνύει τους γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξής της (Ajuntament de Barcelona, "List of Chapters", 2016).

Κατά τους τελευταίους αιώνες του Μεσαίωνα, η πειρατεία και το εμπόριο ήταν δυο έννοιες που συχνά συγγέονταν και οι πόλεις ήταν υποχρεωμένες να υπερασπιστούν τις ακτές από τις επιθέσεις των πειρατών και των κουρσάρων. Δεδομένης της κατάστασης το 1268 διορίζεται από τον βασιλιά Jaume I, βάση καταστατικού, ένα δικαστήριο που ήταν υπεύθυνο για την επιβολή εμπορικών και θαλάσσιων νόμων, το Consolat de Mar (Ajuntament de Barcelona, "List of Chapters", 2016).

Κατά την βασιλεία του Jaume I σημειώθηκαν αφίξεις μοναστικών κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, οι κοινότητα των Δομινικανών (1251) και η κοινότητα Φραγκισκανών (1182-1226) έφτασαν στην πόλη και έχτισαν μοναστήρια δίνοντας στην πόλη μια όψη γοθτικής τέχνης. Τον 14^ο αιώνα λόγω της οικονομικής και πολιτικής δύναμης της πόλης, ήταν έντονη η οικοδομική δραστηριότητα καθώς σε δρόμους και πλατείες χτίστηκαν αστικά και θρησκευτικά κτίρια που έδωσαν το γοθικό χαρακτηριστικό στην εμφάνιση της πόλης. Πολλά από τα σημερινά κύρια τουριστικά κτίρια κατασκευάστηκαν την περίοδο αυτή. Στα κτίρια αυτά περιλαμβάνονται δυο από τις πιο σημαντικές εκκλησίες γοθικού ρυθμού: η Santa Maria del Pi και η Santa Maria del Mar. (Casellas A., 2009:817). Στο κεφάλαιο αυτό της οικοδομικής δραστηριότητας συνέβαλε αρκετά ο βασιλιάς Pere III, ο οποίος με την βοήθεια των δημοτικών συμβούλων του αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος της μακράς βασιλείας του στην διαμόρφωση της Βαρκελώνης. Οι πολλοί κατακλυσμοί (1350-1380) οδήγησαν σε μακρά περίοδο πληθωρισμού. Ο βασιλιάς πέθανε χωρίς να υπάρχει κάποιος κληρονόμος να τον διαδεχθεί και την εξουσία ανέλαβε η Καστιλιάνικη Δυναστεία.

Η δύσκολες οικονομικές συνθήκες της εποχής έφεραν κοινωνικά προβλήματα και διαμαρτυρίες της εργατικής τάξης που ήθελαν περισσότερη εκπροσώπηση στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Κατά την διάρκεια του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα αξιοσημείωτη ήταν η επέκταση των μοναστηριών και η αύξηση των θρησκευτικών ταγμάτων, τα οποία εισήγαγαν νέες τάσεις τέχνης κυρίως μπαρόκ αρχιτεκτονικής.

Τον 17^ο αιώνα σημειώνεται η Καταλανική Επανάσταση και η αρχή του πολέμου με την Γαλλία (1653). Οι εκστρατείες της Γαλλίας επί καταλανικού εδάφους ήταν αρκετές, ενώ τελικώς κατέλαβαν την περιοχή την 4^η Ιανουαρίου του 1698 (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Κατά την διάρκεια του 18^{ου} αιώνα υπήρξε σημαντική οικονομική ανάκαμψη και η πλήρης απελευθέρωση του εμπορίου στο εξωτερικό (1778). Μετά το τέλος του 18^{ου} αιώνα η Βαρκελώνη άρχισε να συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό βιομηχανιών καθιστώντας την καταλανική πρωτεύουσα και τις γύρω πόλεις ένα από τα κυριότερα κέντρα βιομηχανικής παραγωγής της νότιας Ευρώπης. Η έλλειψη χώρου λόγω αυτής της ανάπτυξης αναπληρώθηκε με την επέκταση της πόλης και την κατεδάφιση των τειχών, με εξαίρεση του στρατιωτικού φρουρίου La Ciutadella (1854). Την περίοδο αυτή η τοπική αρχή αποδέχθηκε την κατασκευή δύο εμβληματικών πλατειών της Βαρκελώνης, δηλαδή την Plaça de Sant Jaume και την Plaça Reial (Casellas A., 2009:818).

Για την αντιμετώπιση και διαμόρφωση της αστικής ανάπτυξης, το 1859 διεξήχθη διαγωνισμός για ένα αστικό έργο που θα συνέδεε το μεσαιωνικό πυρήνα της πόλης με τα γύρω χωριά. Το έργο αυτό ανέλαβε ο Pdefons Cerdà, ο οποίος υποστηρίχθηκε από υπουργείο δημοσίων έργων στην Μαδρίτη (Casellas A., 2009:819).

Στις 20 Απριλίου 1897 αρχίζει η διαδικασία ενοποίησης πόλεων και ο χωρισμός της σε δήμους, χωρίς να λείψουν και οι διαφωνίες ως προς το σχέδιο αυτό. Αποκορύφωμα των διαφωνιών αυτών ήταν η διαμαρτυρία της 7^{ης} Απριλίου 1889 με 40.000 διαδηλωτές να εκφράζουν συνθήματα κατά της απορρόφησης των πόλεων. Η νέα αυτή κατάσταση δημιούργησε την Μητροπολιτική Βαρκελώνη και απαιτούσε άμεσες και φιλόδοξες αλλαγές, οι οποίες άρχισαν να γίνονται με την είσοδο καταλανικών δημοκρατικών κομμάτων στο Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (1901). Μαζί με τις κοινωνικοπολιτικές αλλαγές ξεκίνησε η άνθηση του μοντερνισμού της Βαρκελώνης, ιδιαίτερα κατά την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα. Ο εκσυγχρονισμός της πόλης οφειλόταν στην αναγέννηση της τοπικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Τα σκάνδαλα όμως και η διαφθορά στον πολιτικό χώρο δεν άργησαν να φανούν και η κατάσταση ήταν ανεξέλεγκτη, ώσπου στις 13 Σεπτεμβρίου 1923 διεξήχθη στρατιωτικό πραξικόπημα με επικεφαλής τον Γενικό Στρατηγό Miguel Primo de Rivera. Η πόλη πλέον βρισκόταν υπό στρατιωτικό καθεστώς και η χρήση της καταλανικής γλώσσας ως επίσημης απαγορεύτηκε (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Το 1930 ο στρατηγός Primo de Rivera εγκατέλειψε την εξουσία. Ωστόσο ορόσημο στην ιστορία της Βαρκελώνης αποτελεί η Διεθνής Έκθεση του 1929, που έλαβε χώρα στην περιοχή και εγκαινιάστηκε στις 19 Μαΐου 1929 από τον βασιλιά Alfonso XIII και τον δικτάτορα Miguel Primo de Rivera. Στην έκθεση συμμετείχαν 5.082 εκθέτες από όλο τον κόσμο, ενώ 14 ευρωπαϊκά κράτη έστειλαν τους επίσημους αντιπροσώπους τους (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών της 12^{ης} Απριλίου του 1931 οδήγησαν στην διάλυση της έως τότε δικτατορίας, αλλά και στην ανασυγκρότηση ενός νέου δημοκρατικού καθεστώτος. Το εκπαιδευτικό σύστημα και η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκαν σημαντικά. Ο πρώτος δήμαρχος αυτού του καθεστώτος ήταν ο γιατρός Jaume Aiguader I Miró (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Στις 17 Ιουλίου 1936 κηρύχτηκε ο Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος και έληξε το 1938 με αρκετές απώλειες, άσχημες συνθήκες και με στρατιωτική κατάληψη της πόλης από τον δικτάτορα Francisco Franco.

Στην δεκαετία το 60’ η καταλανική πρωτεύουσα έγινε το κύριο κέντρο της οικονομικής ανάπτυξης στην υπό Francisco Franco Ισπανία. Παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη, η Βαρκελώνη έγινε μια από τις πιο ενεργές εστίες της αντιπολίτευσης του καθεστώτος του δικτάτορα.

Μετά τον θάνατο του δικτάτορα (20 Νοεμβρίου 1975), οι πολίτες με διαδηλώσεις απαίτησαν την επιστροφή της πολιτικής ελευθερίας και την αποκατάσταση της πολιτικής αυτονομίας για την Καταλονία. Το ξέσπασμα αυτό των πολιτών επέφερε τελικά αποτέλεσμα με την διεξαγωγή δημοκρατικών πλέον εκλογών τον Απρίλιο του 1979 (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

Κατά τις δεκαετίες του 80’ και του 90’ η πόλη της Βαρκελώνης υπέστη την πιο σημαντική αστική ανάπλαση. Η διαδικασία αυτή ανασυγκρότησης της Βαρκελώνης ήταν διαφορετική από άλλες του παρελθόντος, διότι έγινε με φόντο την δημοκρατία. Ορόσημο στην διαδικασία του αστικού μετασχηματισμού ήταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες που διεξήχθησαν στην Βαρκελώνη το 1992.

Σήμερα στην Βαρκελώνη καθήκοντα δημάρχου ασκεί η Ada Colau Ballano από τις 13 Ιουνίου 2015 και πρόκειται για την πρώτη γυναίκα δήμαρχο (Ajuntament de Barcelona, “List of Chapters”, 2016).

B.2.1. Το αστικό τοπίο της Βαρκελώνης: Η ιστορική διαδρομή της κατασκευής ενός τουριστικού προϊόντος

Τα χαρακτηριστικά της αστικής ανάπλασης της Βαρκελώνης και το τουριστικό της ενδιαφέρον δεν είναι απλώς αποτελέσματα της μοντερνιστικής περιόδου ή της πρόσφατης ραγδαίας αστικής αναγέννησης, αλλά είναι αποτέλεσμα μίας μακράς ταραχώδους ιστορικής εξέλιξης με περιόδους ακμής και παρακμής.

Κατά καιρούς σε πολλά άρθρα διαφόρων περιοδικών επαινείται η ιστορική αρχιτεκτονική και οι πρωτοτυπίες του αστικού τοπίου της Βαρκελώνης. Ορόσημο στην διαμόρφωση του σημερινού τοπίου της Βαρκελώνης αποτέλεσε το γνωστό ως «σχέδιο Cerdà». Το σχέδιο αυτό ήταν ο πολεοδομικός σχεδιασμός της Βαρκελώνης από τον Ildefons Cerdà το 1859. Λόγω της ταχείας αύξησης του πληθυσμού εκείνη την εποχή, ήταν απαραίτητη η διεύρυνση της πόλης για την ομαλή λειτουργία της. Οι αρμόδιοι της εποχής διεξήγαγαν ένα διαγωνισμό στον οποίο νικητής αναδείχθηκε, ύστερα από παρέμβαση του υπουργείου δημοσίων έργων την Μαδρίτης, ο Ildefons Cerdà.

Το «σχέδιο Cerdà» περιελάμβανε την ενσωμάτωση 1,600 στρεμμάτων σε ένα μεσαιωνικό πυρήνα μόλις 190 στρεμμάτων. Ο σχεδιασμός αποτελούταν από ένα πολεοδομικό πλέγμα 113,3 μέτρων σε μήκος και πλάτος αντίστοιχα, με δρόμους 20 μέτρων πλάτος. Σχεδίασε δύο παράλληλα κτίρια σε κάθε τετράγωνο, από 10 έως 20 μέτρα βάθος, με κήπο ενδιάμεσα και μονοπάτια που συνέδεαν ανοικτούς εσωτερικούς χώρους μεταξύ, τους ανεξάρτητα από το δίκτυο του δρόμου (Julia M., 1996:61-66).

Ο Ildefons Cerdà επικεντρώθηκε στις βασικές ανάγκες που σύμφωνα με αυτόν ήταν ο φυσικός φωτισμός, ο εξαερισμός στα σπίτια και η ανάγκη για πράσινο. Για τον λόγο αυτό σχεδίασε ανοικτούς χώρους για πράσινο εσωτερικά των κτιρίων, ενώ οι γωνίες κάθε τετραγώνου κόπηκαν σε γωνία 45 μοιρών ώστε να δημιουργηθούν μικρές πλατείες ανάμεσα στα οικοδομικά τετράγωνα (Casellas A., 2009:819).

Το σχέδιο αυτό όμως δεν είχε την αναμενόμενη αποδοχή από την τοπική εξουσία, που έσπευσε να κάνει κάποιες τροποποιήσεις στο αρχικό. Μία από τις τροποποιήσεις, που παρατηρείται ακόμα και σήμερα, είναι τα οικοδομικά τετράγωνα πλήρους κατασκευής με ανοικτό χώρο στη μέση. (Gimeno E., 1996: 155-166)

Την περίοδο αυτή έγινε και η αστικοποίηση της περιοχής L'Example. Οι κτηματομεσιτικές δραστηριότητες ήταν αρκετά ελκυστική επένδυση για τους εργολάβους εκείνη την εποχή, καθώς τους δινόταν η δυνατότητα να εκφέρουν απόψεις σχετικά με τυχόν τροποποιήσεις στο «σχέδιο Cerdà», ενώ η επένδυση τους ήταν εφικτό να τριπλασιαστεί σε μια περίοδο τεσσάρων χρόνων. Τελικώς μόνο το 10% του «σχεδίου Cerdà» εκπληρώθηκε.

Το κίνημα του μοντερνισμού που άκμασε κυρίως από το 1890 με 1910 επηρέασε σε σημαντικό βαθμό την Καταλονία. Μερικά από τα πιο πετυχημένα τουριστικά αξιοθέατα που βρίσκονται διάσπαρτα στην πόλη είναι επηρεασμένα από το κίνημα αυτό, με πιο εμβληματικό την εκκλησία Sagrada Familia του Gaudí. Οι αρχιτέκτονες του κινήματος του μοντερνισμού εμπνεύστηκαν κυρίως από την γοθική αρχιτεκτονική.

Το 1934 εγκαινιάζεται το μουσείο «Museu d' Art de Catalunya». Το μουσείο αυτό ήταν η προσπάθεια των ηγετών της πόλης να ανακτήσουν και να επαναπροσδιορίσουν την κληρονομιά της Καταλονίας. Τοιχογραφίες και έργα της μεσαιωνικής εποχής αφαιρέθηκαν από εκκλησίες και παρεκκλήσια και εκτέθηκαν για πρώτη φορά ως έργα τέχνης. Το μουσείο ήταν μια προσπάθεια για να αποφευχθεί η διασπορά της καλλιτεχνικής κληρονομιάς, αλλά και για να επαναβεβαιωθεί η εθνική καταλανική ταυτότητα. Τα έργα που εκτέθηκαν αποτελούσαν αποκτήματα της Καθολικής Εκκλησίας κατά τον 20^ο αιώνα (Casellas A., 2009:824).

Η πρώτη μεταπολεμική προσπάθεια για να ελεγχθεί ο συνεχώς αυξανόμενος πληθυσμός της Βαρκελώνης έγινε το 1953, όταν η κεντρική αυτοδιοίκηση ενέκρινε ένα σχέδιο για την επέκταση της πόλης μαζί με τους δήμους που σήμερα συνθέτουν την μητροπολιτική περιοχή. Το σχέδιο ονομάστηκε El Pla Comarcal de 1953. Πρόκειται για ένα σχέδιο με πολύ-πυρηνικό αστικό σύστημα, με πράσινες ζώνες και μεγάλες περιοχές για αγροτική κυρίως εκμετάλλευση. Ενώ περιελάμβανε κανονισμούς ως προς την κατασκευή, πυκνότητα και οριοθέτηση των κτιρίων. Ο δήμαρχος Josep M. Porcioles (1957) προσπάθησε να παρακάμψει το σχέδιο αυτό και ανέθεσε σε εργολάβους ένα διαφορετικό σχέδιο ανάπτυξης κατά το οποίο όμως παρέλειψαν σοβαρές βασικές απαιτήσεις υποδομής (Casellas A., 2009:826).

Η οικονομική κρίση του 1970 και 1985 συνέπεσε με την πολιτική μετάβαση σε δημοκρατία και την ανάπτυξη ενός νέου πολεοδομικού σχεδίου της Βαρκελώνης. Το σχέδιο «El Pla Metropolità de 1976» προσέφερε ένα λεπτομερές χωροταξικό σχεδιασμό λαμβάνοντας υπόψη την πόλη και τους γύρω δήμους (Casellas A., 2009:828).

Το ενδιαφέρον και η θετική εικόνα της πόλης έφτασε στο αποκορύφωμα της μετά την επιτυχία της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων το 1992, θέτοντας επιτυχώς το τοπίο της Βαρκελώνης ως ένα άκρως ανταγωνιστικό προϊόν.

Από αρχιτεκτονικής άποψης η πόλη της Βαρκελώνης συνδυάζει αρμονικά τρία εμβληματικά στυλ: γοτθικό στυλ, μοντερνισμός και καινούργια κτίρια της δημοκρατικής περιόδου. Η πόλη είχε ένα αμφισβητούμενο και αντιφατικό αστικό περιβάλλον που τελικά όμως στάθηκε τυχερή στις αρνητικές ιστορικές της καταστάσεις.

B.3. Φυσικοί Πόροι

Η Βαρκελώνη βρίσκεται βορειοανατολικά της Ιβηρικής Χερσονήσου και διαθέτει μια ακτογραμμή μήκους 4 km προς την Μεσογειακή θάλασσα. Το μεσογειακό της κλίμα δικαιολογεί την απίστευτη βιοποικιλότητα της.

Τα κυριότερα ποτάμια της πόλης είναι Llobregat και Besòs. Ο ποταμός Llobregat είναι ο δεύτερος μακρύτερος ποταμός της Καταλονίας και έχει μήκος 170 km. Ο ποταμός εκβάλει στην Μεσόγειο Θάλασσα στην πόλη της Βαρκελώνης, σχηματίζοντας το δέλτα του ποταμού. Ένα μέρος από το δέλτα του ποταμού χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του αεροδρομίου της Βαρκελώνης. Ενώ ο ποταμός Besòs είναι αρκετά μικρότερος σε μέγεθος με μόλις 17,7 km μήκος και εκβάλει και αυτός στην Μεσόγειο Θάλασσα.

Η Βαρκελώνη διαθέτει λόφους και βουνά τα οποία ιδιαίτερης σημασίας, ενώ αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του τουρισμού της πόλης καθώς αρκετοί είναι οι τουρίστες που σπεύδουν να τα επισκεφτούν. Τα σημαντικότερα εκ των οποίων είναι:

- I. Ο λόφος Montjuïc, με την επιβλητική όψη πάνω από το λιμάνι της Βαρκελώνης. Φτάνει τα 184,8 μέτρα σε υψόμετρο. Έχει ιδιαίτερη ιστορική, αθλητική και πολιτιστική σημασία για την πόλη. Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται το Castell de Montjuïc, κάστρο το οποίο μέχρι το 1960 λειτούργησε ως φυλακή για τους επαναστάτες και χώρος εκτελέσεων. Αργότερα εγκαινιάστηκε στον χώρο το στρατιωτικό μουσείο (1963) και λειτούργησε ως και τον Μάιο του 2009. Από τις 27 Απριλίου 2007 πέρασε στην δικαιοδοσία του Δημοτικού Συμβουλίου της Βαρκελώνης. Το έδαφος του λόφου είναι πλούσιο σε ψαμμίτη, ένα υλικό που χρησιμοποιήθηκε σε πολλές κατασκευές στην πόλη (Ajuntament de Barcelona, “Castell de Montjuïc”, 2016).

Στον λόφο στεγάζονται αρκετά αξιοθέατα:

- ❖ Το μουσείο Museu Nacional d'Art de Catalunya-MNAC.
 - ❖ Το μουσείο Museu d'Arqueologia.
 - ❖ Το μουσείο Museu Etnològic.
 - ❖ Το μουσείο Fundació Joan Miró.
 - ❖ Το μουσείο Poble Espanyol.
 - ❖ Το Palau National.
 - ❖ Το Palau Sant Jordi.
 - ❖ Το ολυμπιακό έργο Estadi Olímpic.
 - ❖ Το σιντριβάνι Font màgica de Montjuïc.
 - ❖ Οι στήλες Les Quatre Columnes.
- II. Το όρος Tibidabo ύψους 512 μέτρων. Στην κορυφή του λόφου δεσπόζει ο χριστιανικός ναός El Temple Expiatori del Sagrat Cor, που αποτελεί παράδειγμα μοντερνισμού και προσελκύει αρκετούς επισκέπτες. Η κατασκευή του ναού διήρκεσε 60 χρόνια (1902-1961) και ολοκληρώθηκε με ένα γλυπτό που αναπαριστά τον Ιησού. Στον λόφο υπάρχει και ένα ομώνυμο θεματικό πάρκο Parc d'atraccions del Tibidabo που επισήμως εγκαινιάστηκε το 1901 (Tibidabo, "History", 2016).
- III. Το Turó de la Rovira ένα βουνό ύψους 262 μέτρων. Αν και η πρόσβαση στην κορυφή δεν είναι πολλή εύκολη, αρκετός κόσμος σπεύδει να το επισκεφτεί λόγω της πανοραμικής θέας που προσφέρει. Στην κορυφή υπάρχουν και αποθήκες ερείπια του Ισπανικού Εμφυλίου.
- IV. Το όρος Montserrat ένα βουνό .236 μέτρων είναι το υψηλότερο σημείο της Αυτόνομης Κοινότητας της Καταλονίας. Βρίσκεται σε απόσταση 60 km βορειοδυτικά της πόλης της Βαρκελώνης. Διαθέτει πλούσια μεσογειακή βλάστηση και συνολικά 1.236 διαφορετικά είδη φυτών, ενώ το μέρος διαθέτει και πλούσια πανίδα (Montserrat, "Nature Park", 2016). Το όρος διαθέτει και συνδυάζει ένα πλούτο πολιτιστικής, ιστορικής και φυσικής κληρονομιάς, ενώ ο χώρος μπορεί να χαρακτηριστεί και ως υπαίθριο μουσείο. Στο όρος στεγάζονται:
- ❖ Το Museu de Montserrat, ένα μουσείο του 1996 που περιέχει πολλές διαφορετικές συλλογές και περισσότερα από 1.300 εκθέματα, όπως πίνακες

ζωγραφικής από τον 13^ο έως τον 18^ο αιώνα (Montserrat, “Museu de Montserrat”, 2016).

- ❖ Το Monestir de Montserrat, ένα μοναστήρι του 10^{ου} αιώνα στο εσωτερικό του οποίου φιλοξενείται το άγαλμα Mare de Déu de Montserrat. Πρόκειται για ένα άγαλμα ρομανικού ρυθμού του 12^{ου} αιώνα που απεικονίζει την Παναγία του Montserrat (Montserrat, “Spirituality”, 2016).
- ❖ Το μοναστήρι Santa Cecilia de Montserrat ρομανικού ρυθμού που το εσωτερικό του κοσμούν έργα ζωγραφικής, τοιχογραφίες και χρωματιστό γυαλί. Είναι ένα μέρος βαθιάς πνευματικής, ιστορικής και καλλιτεχνικής σημασίας, σε στενή επαφή όμως με την φυσική ομορφιά του όρους Montserrat. Γενικότερα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα σημαντικό σημείο τομής του Χριστιανισμού και της avant-garde τέχνης (Santa Cecilia de Montserrat, 2016).

B.3.1. Πάρκα της Βαρκελώνης

Η πόλη είναι πλούσια σε ανοιχτούς πράσινους χώρους. Συγκεκριμένα διαθέτει 60 δημοτικά πάρκα και κήπους διαφόρων εκτάσεων από πολύ μικρά έως και μεγάλα πάρκα αναψυχής, τα οποία εκτείνονται στην πόλη. Οι δημόσιοι χώροι πρασίνου εμφανίζονται μετά την Βιομηχανική Επανάσταση και κυρίως μετά την κατεδάφιση των τειχών της πόλης (1854), ενώ έως τότε υπήρχαν μόνο υπό την μορφή ιδιωτικών κήπων ή μικρών πλατειών. Η έννοια του δημόσιου πάρκου δημιουργήθηκε και χρηματοδοτήθηκε από την κυβέρνηση της πόλης για την ελεύθερη χρήση και αναψυχή των κατοίκων της. Ένα από τα χρηματοδοτούμενα σχέδια ήταν αυτό του Parc de la Ciutadella (1873). Η παρουσία του πράσινου στην πόλη αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς συμβάλλοντας στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Πάρκα και κήποι που συμβάλουν σημαντικά στον τουρισμό της πόλης, καθώς δέχονται αρκετούς επισκέπτες κάθε χρόνο, είναι:

- I. Το Parc de Montjuic, ένα μεγάλο αστικό πάρκο της Βαρκελώνης που στο τοπίο του εναλλάσσονται αρμονικά οι πλούσιες δασικές εκτάσεις και οι ιδιαίτεροι θεματικοί κήποι. (Ajuntament de Barcelona, “Parc de Montjuic”, 2016).

- II. Το Parc de Collserola, ένα πάρκο ανεκτίμητο της φυσικής κληρονομιάς της Βαρκελώνης του οποίου το μέγεθος φτάνει τα 80.000 στρέμματα. Είναι αρκετά πλούσιο σε χλωρίδα και αποτελεί προστατευόμενη περιοχή από τον Νοέμβριο του 2010 (Ajuntament de Barcelona, “Parc de Collserola”, 2016).
- III. Το Parc de la Ciutadella, ένα πάρκο ιστορικής σημασίας, αφού αποτελούσε στρατιωτικό φρούριο του 1715. Από τον 19^ο αιώνα όμως άρχισε να παίρνει την σημερινή του μορφή. Πέρα από την πλούσια βλάστηση με πάνω από 100 είδη φυτών, τα γλυπτά και τα κτίρια του 19^{ου} αιώνα, το πάρκο φιλοξενεί και τις εγκαταστάσεις του ζωολογικού κήπου της Βαρκελώνης (Ajuntament de Barcelona, “Parc de la Ciutadella”, 2016).
- IV. Το Parc del Laberint d’Horta, ένα ιδιαίτερο πάρκο, γνωστό για τον φυτικό του λαβύρινθο. Άρχισε να λειτουργεί ως δημόσιο πάρκο από το 1971. Σήμερα η λειτουργία του μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μουσειακός κήπος λόγω των μικρών του ναών και των αγαλμάτων εμπνευσμένων από την μυθολογία (Ajuntament de Barcelona, “Parc del Laberint d’Horta”, 2016).
- V. Το Parc Güell, πάρκο-σύμβολο για την πόλη της Βαρκελώνης. Η τοποθεσία του πάρκου ανήκε στον αριστοκράτη Eusebi Güell που όντας οπαδός του κινήματος «Garden Cities», ήθελε αντιστοίχως να μετατρέψει την ιδιοκτησία του. Προσέλαβε για το έργο αυτό τον Καταλανό αρχιτέκτονα Antoni Gaudí ο οποίος δημιούργησε κάτι παραπάνω από ένα απλό πάρκο, έναν μνημειακό χώρο με εναλλαγές του φυσικού περιβάλλοντος και των αρχιτεκτονικών του χαρακτηριστικών. Το 1922, έξι χρόνια μετά τον θάνατο του Eusebi Güell και σύμφωνα με την επιθυμία του ίδιου, το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης έκανε το πάρκο ανοιχτό προς το κοινό. Από το 1984 αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Εκτενέστερη περιγραφή το μνημείου υπάρχει σε επόμενη ενότητα (Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO). (Ajuntament de Barcelona, “Parc Güell”, 2016).
- VI. Οι Jardins de Laribal, πρόκειται για τους πρώτους δημόσιους κήπους με τριανταφυλλιές που δημιουργήθηκαν στην Βαρκελώνη. Η βλάστηση είναι πλούσια ενώ χαρακτηριστικά είναι τα αγάλματα και το κεντρικό σιντριβάνι

που δεσπόζουν στον χώρο (Ajuntament de Barcelona, “Jardins de Laribal”, 2016).

B.4. Πολιτισμός και τέχνη

Μία από τις σημαντικότερες πρωτεύουσες που εκπροσωπεί τον δυτικό πολιτισμό και τις τέχνες της Ευρώπης, από τον μεσαίωνα και μετά, είναι η Βαρκελώνη. Η πόλη της Βαρκελώνης βιάδιζε σε διαφορετικούς ρυθμούς από αυτούς της υπόλοιπης Ισπανίας. Το γεγονός αυτό παρατηρείται κυρίως μετά την διεξαγωγή της Πρώτης Διεθνούς Έκθεσης (1988) στην πόλη, όπου η οικονομία αναπτύχθηκε, κατασκευάστηκαν νέα κτίρια και υπήρξε μια γενικότερη αστική ανάπτυξη. Η πρώτη φορά ο πολιτισμός αναγνωρίζεται ως ένας τομέας που συμβάλει στην ανάπτυξη της πόλης σε διεθνές επίπεδο, ήταν το 1994 ενώ δυο χρόνια αργότερα ιδρύθηκε ένα νέο θεσμικό όργανο το Institut de Cultura de Barcelona-ICUB (Degen M. & Garcia M., 2012:1029). Ο πολιτισμός λοιπόν απέκτησε συγκεκριμένη λειτουργία στην ανάπτυξη της Βαρκελώνης και ο ρόλος του σε αυτό ήταν ζωτικής σημασίας για τον λόγο αυτό οι δημόσιες δαπάνες ως προς τον πολιτισμό της πόλης αυξήθηκαν. Η χρηματοδότηση αυτή βοήθησε επίσης στο να δημιουργηθεί μια ιστοσελίδα κοινοπραξιών και δικτύων για την διατήρηση και διασφάλιση της συνέχειας διαφόρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Στον πολιτισμό πλέον έχει δοθεί ένας νομιμοποιημένος ρόλος να ενώσει μια όλο και πιο κοινωνικά ετερογενή κοινωνία και ως εκ τούτου χρησιμοποιείται ως εργαλείο για να επαναπροσδιορίσει μια διφορούμενη έννοια κοινωνικής συνοχής (Degen M. & Garcia M., 2012:1033).

Ο μοντερνισμός αποτέλεσε ένα κίνημα που μεταμόρφωσε ολοκληρωτικά την έως τότε μεσαιωνική Βαρκελώνη και διαμόρφωσε το ιδιαίτερο προφίλ που έχει έως σήμερα. Το κίνημα του μοντερνισμού επηρέασε όλες τις εκφάνσεις της τέχνης και της σκέψης, ωστόσο στον τομέα της αρχιτεκτονικής ήταν που έφτασε στο αποκορύφωμα του. Το νεωτερικτικό αυτό κίνημα ξεχωρίζει για τα πρωτοποριακά σχέδια, τις καμπύλες γραμμές, την ασυμμετρία, τον δυναμισμό των μορφών και διακοσμητικά χαρακτηριστικά εμπνευσμένα από την καταλανική παράδοση (Casa Batllo, “Barcelona and Modernism”, 2016).

Στην πόλη της Βαρκελώνης μπορεί κάλλιστα να αποδοθεί ο τίτλος ως η παγκόσμια πρωτεύουσα του μοντερνισμού. Σε αυτό συνέβαλαν αρκετοί σημαντικοί αρχιτέκτονες, όπως ο Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch και φυσικά ο Antoni Gaudí i

Cornet οι οποίοι σχεδίασαν μοναδικά κτίρια που κοσμούν την πόλη και αποτελούν σήμα κατατεθέν της. Ο μοντερνισμός είναι μια τέχνη που είναι ζωντανή και είναι μέρος της πόλης της Βαρκελώνης.

Η πρώτη λοιπόν τέχνη, από τις επτά, που ξεχωρίζει άμεσα στην πόλη είναι η αρχιτεκτονική. Μεγάλοι αρχιτέκτονες εμφανίζονται τόσο κατά τους προηγούμενους αιώνες, όσο και κατά τα σύγχρονα χρόνια με εμβληματικότερο και διασημότερο όλων τον Antoni Gaudí. Τα έργα του Gaudí χαρακτηρίζουν όλη την πόλη της Βαρκελώνης. Τα περισσότερα έργα του Gaudí δημιουργήθηκαν αρχικώς ως σπίτια και σήμερα αποτελούν τουριστικά αξιοθέατα με χιλιάδες κόσμο να τα επισκέπτονται. Επιχειρηματίες της εποχής έσπευδαν σε επιφανείς αρχιτέκτονες και τους ανέθεταν την κατασκευή των αρχοντικών τους, κυριότερα τέτοια έργα του Gaudí είναι το αρχοντικό Casa Vicens, το συγκρότημα κτιρίων Pavellons Güell, το οινοποιείο Bodegas Güell, το αρχοντικό Casa Calvet, το νεωτεριστικό αρχοντικό Bellesguard, το αρχοντικό Casa Milà, το αρχοντικό Palau Güell και το αρχοντικό Casa Batlló. Ένα επίσης αξιοσημείωτο δείγμα της αρχιτεκτονικής τέχνης του Gaudí και σήμα κατατεθέν της πόλης είναι η ιδιαίτερη εκκλησία Sagrada Família, της οποίας η κατασκευή δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα και αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026. Τα έργα του Gaudí παραμένουν ιδιαίτερα στην ιστορία της αρχιτεκτονικής, καθώς συνδυάζουν πολλά διαφορετικά στυλ όπως την παραδοσιακή καταλανική τέχνη, την τέχνη «μουδέχαρ» η οποία είναι εμπνευσμένη από τους μουσουλμάνους και το γοτθικό στυλ. Επίσης ο συνδυασμός των υλικών που χρησιμοποιούσε ο Gaudí είναι ιδιαίτερος αφού σίδηρος, γυαλί, κεραμικά πλακάκια και τσιμέντο χαρακτηρίζουν το καλλιτεχνικό προφίλ του Gaudí. Από τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO που υπάρχουν στην πόλη, τα 7 αποτελούν έργα του Gaudí και αυτό αποδεικνύει την αξία και συμβολή αυτού του αρχιτέκτονα στην διαμόρφωση της πόλης. Στον τομέα της αρχιτεκτονικής συνέβαλλαν επίσης και οι αρχιτέκτονες Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch. Έργα του πρώτου αποτελούν το Castell dels Tres Dragons το οποίο είναι χαρακτηριστικό του πάρκου Parc de la Ciutadella και τα Palau de la Musica Catalana και Hospital de La Santa Creu i de Sant Pau που αποτελούν Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Έργα του δεύτερου είναι το Palau de la Generalitat de Catalunya, ένα ιστορικό κτίριο που στεγάζει την προεδρία της Κυβέρνησης της Καταλονίας και οι Les Quatre Columnes, τέσσερις κίονες ιωνικού ρυθμού που συμβολίσουν τις τέσσερις λωρίδες της σημαίας-σύμβολο της Καταλονίας.

Η Βαρκελώνη διαθέτει πολλά και σημαντικά μουσεία που φιλοξενούν πίνακες και έργα όχι μόνο από διάσημους Ισπανούς καλλιτέχνες όπως ο Pablo Picasso, Salvador Dalí, Diego Velázquez, αλλά και σύγχρονα έργα από λιγότερο διάσημους καλλιτέχνες. Μερικά από τα μουσεία αυτά είναι:

- ❖ Το Fundació Joan Miró που ιδρύθηκε από τον ίδιο τον Joan Miró το 1975. Στο μουσείο αυτό φιλοξενούνται έργα ζωγραφικής, σχέδια και γλυπτά που αποτελούν δωρεά του ιδίου, καθώς και της οικογένειας του και εκτείνονται σε 8 διαφορετικά τμήματα στο μουσείο (Fundació Joan Miró, “Joan Miró Collection”, 2016).
- ❖ Το Museu Picasso που ιδρύθηκε το 1963, φιλοξενεί 4.251 έργα του Picasso μέσα από τα οποία αντικατοπτρίζεται κυρίως η σχέση του καλλιτέχνη με την πόλη της Βαρκελώνης (Ajuntament de Barcelona, “Museu Picasso”, 2016).
- ❖ Το MNAC-Museu Nacional d’Art de Catalunya αποτελεί το σημαντικότερο μουσείο της πόλης. Εγκαινιάστηκε το 1934 και βρίσκεται στο Palau Nacional de Montjuïc. Διαθέτει μια από τις πιο ολοκληρωμένες συλλογές μεσαιωνικής ρομανικής τέχνης. Ανάμεσα στα εκθέματα του το μουσείο διαθέτει συλλογές από γοτθική τέχνη, βασισμένα δηλαδή στην μεσαιωνική παράδοση, μπαρόκ τέχνη, αναγεννησιακή τέχνη καθώς και πολλά εκθέματα μοντέρνας τέχνης. Ακόμα υπάρχουν και συλλογές φωτογραφίας (Museu Nacional d’Art de Catalunya, 2016).
- ❖ Το MACBA-Museu d’Art Contemporani de Barcelona συγκεντρώνει περίπου 5.000 έργα Καταλανών, Ισπανών, και διεθνών καλλιτεχνών, ενώ οι συλλογές εναλλάσσονται συχνά χωρίς να διαθέτει έτσι μια μόνιμη έκθεση (Museu d’Art Contemporani de Barcelona, 2016).

B.4.1. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO

Η πόλη περιλαμβάνει 9 Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO, εκ των οποίων τα 7 είναι δημιουργική συνεισφορά του Καταλανού αρχιτέκτονα Antoni Gaudí (UNESCO, “Works of Antoni Gaudí”, 2005). Τα μνημεία αυτά βρίσκονται σε διάφορα σημεία της πόλης και είναι τα εξής (Barcelona Turisme, “Barcelona’s World Heritage Sites”, 2006):

- ❖ Parc Güell (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 1984)
- ❖ Palau Güell (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 1984)
- ❖ Casa Vicens (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 2005)
- ❖ Casa Milà (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 1984)
- ❖ Sagrada Família (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 2005)
- ❖ Casa Batlló (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 2005)
- ❖ Cripta de la Colònia Güell (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 2005)
- ❖ Palau de la Musica Catalana (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 1997)
- ❖ Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau (με ημερομηνία ένταξης στα Μνημεία Παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO το 1997)

Κεφάλαιο Γ

Γ. Ολυμπιακοί Αγώνες

Οι Ολυμπιακοί αγώνες αποτελούν την μεγαλύτερη διοργάνωση του παγκόσμιου αθλητισμού. Ο αθλητισμός και κυρίως ο επαγγελματικός είναι ένας παράγοντας ο οποίος δύναται να συμβάλει ιδιαίτερα με τον τρόπο του στον τουρισμό μιας χώρας ή πόλης. Μία μεγάλη αθλητική διοργάνωση σε συνδυασμό με την η προστιθέμενη επιρροή των ΜΜΕ, που καλύπτουν το γεγονός, μπορεί να γίνει γνωστή σε ένα ευρύτερο κοινό, πέραν του φιλάθλου. Ο αθλητικός τουρισμός, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, θεωρείται τομέας ιδιαίτερης σημασίας για την οικονομία πολλών χωρών. Οι περισσότερες πόλεις όπου διεξήχθησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες εξελίχθηκαν σε διάσημα τουριστικά θέρετρα (Patrick De Groot, 2005:25).

Οι χώρες υποδοχής των Ολυμπιακών Αγώνων επενδύουν πολύ χρόνο και χρήμα, ώστε να αποκτήσουν το δικαίωμα να φιλοξενήσουν μία τέτοια διοργάνωση. Η διοργάνωση ενός τέτοιου γεγονότος αποτελεί ιδιαίτερο προνόμιο και έχει αντίκτυπο τόσο στην εξύψωση της εθνικής υπηρηφάνειας, όσο και του “status” σε διεθνές επίπεδο, καθώς πλέον αποτελεί τον βασικό πυλώνα για την προώθηση ενός ξεχωριστού τομέα τουρισμού. Παράλληλα υπάρχουν και τα αισθητά οφέλη, που προκύπτουν από αυτήν την φιλοξενία, όπως είναι η οικονομική ανάπτυξη, τα έσοδα από τον τουρισμό και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (Patrick De Groot, 2005:23).

Σε διοργανώσεις σημαντικές σαν αυτές το «branding» θεωρείται αναγκαίο. Οι χώρες χρησιμοποιούν το «branding» για οικονομικούς και πολιτικούς λόγους. Το «branding» είναι ένας τρόπος, ώστε να καθοριστεί η οικονομική κατάσταση μίας χώρας, ενώ ταυτόχρονα να ασκήσει πολιτική επιρροή στους περιφερειακούς γείτονες και να ενισχύσει την θέση της στον παγκόσμιο χάρτη. Την ίδια τακτική ακολουθούν σε μικρότερη κλίμακα και οι πόλεις, για τις οποίες ο κύριος λόγος πίσω από αυτήν την κίνηση είναι η προσέλκυση τουριστών. Στην πραγματικότητα επενδύουν στο «branding», ώστε να γίνουν πιο ουσιαστικές στην παγκόσμια επιχειρηματική, πολιτική και τουριστική αρένα (Ram Herstein Ron Berger, 2013:54). Σαφώς το «branding» μίας πόλης αποτελεί ταχύτερη διαδικασία από το «branding» μίας ολόκληρης, χώρας αλλά

παράλληλα αποτελεί και μια πιο περίπλοκη διαδικασία λόγω της έλλειψης άυλων περιουσιακών στοιχείων σε σύγκριση με τις χώρες (Ram Herstein Ron Berger, 2013:55).

Σύμφωνα με την κλίμακα κατάταξης πόλεων του Simon Anholt (2006), οι σημαντικότερες συνιστώσες του «branding» μίας πόλης εντοπίζονται κάτωθι (Ram Herstein Ron Berger, 2013:55):

- ❖ Η παρουσία της πόλης. Αναφέρεται στην συμβολή της πόλης με την χώρα και την περιοχή της.
- ❖ Το μέρος της πόλης. Αναφέρεται στους φυσικούς πόρους της πόλης.
- ❖ Η δυναμική της πόλης. Αναφέρεται στις οικονομικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες που η πόλη πιστεύεται ότι προσφέρει.
- ❖ Ο παλμός της πόλης. Αναφέρεται στον ενθουσιασμό και την νυχτερινή ζωή που η πόλη μπορεί να προσφέρει.
- ❖ Οι κάτοικοι της πόλης. Αναφέρεται στην συμπεριφορά, την ευγένεια και την καλοσύνη των κατοίκων της πόλης.
- ❖ Τα προαπαιτούμενα της πόλης. Αναφέρεται στην ποιότητα των εγκαταστάσεων της πόλης.

Το επιτυχημένο «branding» επιτυγχάνεται με εκδηλώσεις που έχουν ισχυρό αντίκτυπο στην εικόνα μίας πόλης και απήχηση σε ένα όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό. Ένα τέτοιο γεγονός δεν είναι άλλο από αυτό των Ολυμπιακών Αγώνων, που συγκεντρώνουν υψηλή προσοχή από πολλούς ανθρώπους ανά την υφήλιο, λόγω κυρίως δύο παραγόντων, αυτόν της ψυχαγωγίας και του ενθουσιασμού του ανταγωνισμού. Ταυτόχρονα δημιουργεί και ισχυρά συναισθήματα, τα οποία οδηγούν σε δεσμούς μεταξύ των ανθρώπων. Επιπλέον, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συγκεντρώνουν τους καλύτερους αθλητές ανά τον κόσμο, ώστε να αγωνιστούν ο ένας έναντι του άλλου για την κατάκτηση μεταλλίων και του τίτλου του καλύτερου αθλητή στον κόσμο. Αυτός ο ανταγωνισμός και τα συναισθήματα που δημιουργούνται όταν ένας αθλητής επιτυγχάνει ένα νέο ρεκόρ, δημιουργούν αισθήματα υπερηφάνειας, απογοήτευσης, ευτυχίας και πόνου (Ram Herstein Ron Berger, 2013:56). Βέβαια υπάρχει και η άλλη όψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, το ρίσκο. Εκτός από τα άμεσα έξοδα, όπως οι αθλητικές εγκαταστάσεις, υπάρχουν και έμμεσα έξοδα, όπως η ανάπτυξη των μέσων μεταφοράς, η ανάδειξη των μουσείων, νέα εμπορικά κέντρα και κέντρα ψυχαγωγίας. Τα έμμεσα έξοδα αποτελούν την πιο επικίνδυνη παγίδα, διότι συνήθως υπερβαίνουν τα άμεσα με

αποτέλεσμα η όλη διοργάνωση να αποβεί μοιραία για την οικονομία ολόκληρης της χώρας, εάν αυτά δεν έχουν προβλεφθεί από το στάδιο του σχεδιασμού.

Για να μπορέσουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες να επιφέρουν κέρδος στην εκάστοτε χώρα που τους φιλοξενεί θα πρέπει να ακολουθηθούν κάποιοι κανόνες κλειδιά (Ram Herstein Ron Berger, 2013:56-57):

- ❖ «Πέρα από τον αθλητισμό». Εκτός από μια αθλητική διοργάνωση οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα πρέπει να θεωρηθούν ως ευκαιρία για την ενίσχυση και προβολή της πόλης ή της χώρας, δηλαδή να αξιοποιηθούν ως μέσο προώθησης με έμμεσο τρόπο.
- ❖ Μακροπρόθεσμη επένδυση. Ένα τεράστιο αθλητικό γεγονός επιφέρει έσοδα στην πόλη ή τη χώρα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο και συγκεκριμένα από τον δεύτερο χρόνο μετά την διοργάνωση και για διάρκεια δέκα χρόνων.
- ❖ Η αστική ανάπτυξη ως καταλύτης. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν ευκαιρία στο να ενθαρρύνει ανθρώπους από όλο τον κόσμο να επενδύσουν στην πόλη και στην οικονομία της χώρας, συνεπώς μπορεί να βελτιωθεί το περιβάλλον διαβίωσης των κατοίκων της.
- ❖ Η πίστη των κατοίκων. Η θέληση των κατοίκων να προσφέρουν την βοήθεια τους εθελοντικά κατά τις ετοιμασίες διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων και η κίνηση αυτή μεταφράζεται σε αίσθημα υπερηφάνειας για την πόλη τους, ενώ ενισχύονται και οι ανθρώπινες σχέσεις.
- ❖ Εμπορική πλατφόρμα. Η κάθε πόλη και χώρα, που φιλοξενεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες, πρέπει να προσέχει, ώστε να εξισορροπήσει την επιθυμία της για διατήρηση του πνεύματος της ευγενούς άμιλλας και του ερασιτεχνικού ανταγωνισμού με τα εμπορικά πλεονεκτήματα της.
- ❖ Χρονικά πρόωρη προώθηση. Η πρόωρη «διαφημιστική εκστρατεία» πρέπει να προωθείται τουλάχιστον δύο έτη πριν από την τελετή έναρξης των Αγώνων, ώστε να επιφέρει περισσότερα έσοδα, καθώς θα κάνει την διοργάνωση ένα πολυσυζητημένο γεγονός.
- ❖ Συγχώνευση του Ολυμπιακού πνεύματος με το πνεύμα της πόλης. Όσοι παρακολουθούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, εκτός από τα αθλήματα θέλουν να αισθανθούν και το πνεύμα της πόλης που φιλοξενεί την διοργάνωση και να βιώσουν τον πολιτισμό και την ατμόσφαιρα που προσφέρει η πόλη. Ο συνδυασμός αυτών των δύο είναι αρκετά ισχυρός. Η Βαρκελώνη είναι μία από τις

πόλεις που το κατάφερε αυτό. Λίγα χρόνια μετά την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων η πόλη έγινε ευρέως γνωστή και άρχισε να προσελκύει πάρα πολλούς επισκέπτες. Οι διοργανωτές κατάφεραν με επιτυχία να παρουσιάσουν το πνεύμα της Καταλονίας, το οποίο προέρχεται από τις αξίες της αγάπης, της ελευθερίας, της υπερηφάνειας και το συνέδεσαν με το πνεύμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Το συναίσθημα αυτό εξακολουθεί να αντηχεί μέσα στην πόλη ακόμη και σήμερα.

- ❖ Πόλη και χώρα μια συνώνυμη εικόνα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν έργο όχι μόνο της πόλης, αλλά ολόκληρης της χώρας, για τον λόγο αυτό θα πρέπει να γίνει δεκτό από την κυβέρνηση ως ένα εθνικό έργο και να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες, ώστε να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά.

Γ.1. Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 (Jocs Olímpics d'estiu de 1992)

Οι αγώνες της 25ης Ολυμπιάδας υπήρξαν από τους πιο επιτυχημένους των σύγχρονων Ολυμπιακών, στο οποίο συνέβαλε και το γεγονός ότι δεν υπήρξαν εμπόδια κατά την διεξαγωγή, όπως υπήρξαν σε προηγούμενες χρονιές λόγω των δραματικών πολιτικών αλλαγών της εποχής. Η διοργάνωση διήρκησε από τις 25 Ιουλίου έως τις 9 Αυγούστου. Πήραν μέρος 9.356 αθλητές από τους οποίους οι 6.652 ήταν άνδρες και οι 2.704 ήταν γυναίκες, προερχόμενοι από 169 χώρες. Την χρονιά αυτή των Ολυμπιακών υπήρξε και η εισαγωγή τριών αθλημάτων: του baseball, του badminton και του γυναικείου judo. Όπως αναφέρεται παραπάνω ένα από τα κλειδιά για την επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων είναι η πίστη σε αυτούς τόσο των κατοίκων της χώρας, όσο και της πόλης που τους φιλοξένησε, γι'αυτό τον λόγο ο αριθμός των εθελοντών ήταν μεγάλος και έφτασε τους 34.548, γεγονός που επιβεβαιώνει την θέληση των κατοίκων να προσφέρουν την βοήθεια τους στις ετοιμασίες αυτού του μεγάλου για την πόλη τους γεγονότος (Olympic, "Barcelona 1992", 2016).

Η επιλογή της Βαρκελώνης, το 1986, ώστε να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992, ήταν ένα γεγονός ορόσημο στην ιστορία και την εξέλιξη της πόλης. Εκτός από την διεθνή φήμη που γνώρισε, εξίσου σημαντικό ήταν και το ότι οι αρμόδιοι μπήκαν στην διαδικασία να ξανασκεφτούν την πόλη ως προς την αντιμετώπιση των κύριων αστικών, κοινωνικών και υποδομικών αναγκών. Η αρχιτεκτονική και οι

πολεοδομικές συζητήσεις μεταφράστηκαν σε πρακτικά έργα λόγω του ότι όλες οι ενέργειες επικεντρώθηκαν σε αυτή τη διεθνή διοργάνωση και την θεσμική συναίνεση, τα οποία σε συνδυασμό με την ισορροπημένη ιδιωτική παρέμβαση οδήγησαν στην εκτέλεση φιλόδοξων σχεδίων που διαφορετικά θα παρέμεναν επί χάρτου. Για την κατασκευή και την αναδιαμόρφωση των πιο εμβληματικών κτηρίων για τους Αγώνες συμμετείχαν αρχιτέκτονες διεθνούς φήμης, μεταξύ των οποίων ήταν οι Arata Isozaki, Ricardo Bofill, Santiago Calatrava και μια ομάδα καθοδηγούμενη από τον Federico Correa. Πολλές παρεμβάσεις έλαβαν χώρα σε διάφορες περιοχές που υποβλήθηκαν σε βαθιά θετικές μεταμορφώσεις, όπως για παράδειγμα η περιοχή Poblenou, όπου εγκαταλελειμμένα εργοστάσια έδωσαν την θέση τους σε νέες κατοικίες, στις οποίες φιλοξενήθηκαν οι αθλητές κατά την διάρκεια των Αγώνων. Οι παραλίες έγιναν πλέον κατάλληλες για κολύμβηση και εκτείνονται από τη La Barceloneta έως το Nova Mar Bella, με το Port Olimpic να βρίσκεται ενδιάμεσα. Στα βουνά Collserola χτίστηκε ο πύργος τηλεπικοινωνιών Norman Foster's Communications Tower, στους πρόποδες του οποίου εκτείνεται η νέα περιφερειακή οδός Ronda de Dalt, η οποία μαζί με την Ronda Litoral παρακάμπτει την πόλη. Ήταν ένα έργο που κάλυψε την ανάγκη για ένα γρήγορο αυτοκινητόδρομο που διευκόλυνε την συμφόρηση στο κέντρο της πόλης και που έγινε πραγματικότητα χάρις στους Ολυμπιακούς Αγώνες (Ajuntament de Barcelona, "Barcelona Escultures").

Η εργασία εκτελέστηκε με σεβασμό προς την ιστορία της πόλης, ενώ παράλληλα συνέβαλαν και στον εκσυγχρονισμό της. Το έργο αφορούσε όχι μόνο την προετοιμασία των περιοχών όπου θα λάμβαναν χώρα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, αλλά και την εισαγωγή μιας νέας ενέργειας σε όλη την πόλη, η επιτυχής έκβαση της οποίας επευφημήθηκε από τους ανθρώπους της Βαρκελώνης που έδειξαν με υπερηφάνεια την πόλη τους στον υπόλοιπο κόσμο.

Κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων έλαβε χώρα η έκθεση «Configuracions urbanes», η οποία χρίζει ιδιαίτερης αναφοράς. Πρόκειται για μια μόνιμη παρουσίαση των γλυπτών στους δρόμους και τις πλατείες των δυο πιο αντιπροσωπευτικών περιοχών της πόλης, La Barceloneta και La Ribera και εγκαινιάστηκε λίγες μέρες πριν από τη έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων. Η έκθεση αποτελούταν από έργα οκτώ τοπικών και διεθνών καλλιτεχνών. Τα βασικά κριτήρια που διέπουν την «Configuracions urbanes» ήταν, ότι τα έργα έπρεπε να αντικατοπτρίζουν μια δημιουργική ένταση, συνδυάζοντας την παρουσία των τοπικών και των διεθνών

καλλιτεχνών και να φέρουν την τέχνη πιο κοντά στους πολίτες. Με λίγα λόγια να δείχνουν σεβασμό προς την ιστορία της πόλης, ενώ παράλληλα να συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό της. Οι οκτώ καλλιτέχνες που πήραν μέρος στην έκθεση είναι:

- ❖ Othar Baumgarten
- ❖ Retecca Horn
- ❖ Jannis Kounellis
- ❖ Mario Merz
- ❖ Juan Munoz
- ❖ Jaume Plensa
- ❖ Ulrich Ruckriem
- ❖ James Turrell

Το επίσημο έμβλημα σχεδιάστηκε από τον Josep Maria Trias, ο οποίος κατάγεται από την Βαρκελώνη. Στο έμβλημα απεικονίζεται μια δυναμική ανθρώπινη φιγούρα σε στάση που δηλώνει άλμα, ενώ προσπαθεί να αποφύγει ένα εμπόδιο, το οποίο είναι οι πέντε Ολυμπιακοί δακτύλιοι. Η ανθρώπινη φιγούρα στο κεφάλι έχει μπλε χρώμα που συμβολίζει την Μεσόγειο, στους βραχίονες έχει κίτρινο χρώμα που συμβολίζει τον ήλιο, ενώ παράλληλα είναι ορθάνοιχτοι ως ένδειξη φιλοξενίας και στα πόδια έχει ένα έντονο χρώμα. Η Επιτροπή Οργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων της Βαρκελώνης ανέπτυξε ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο σχέδιο, που περιελάμβανε 58 διαφορετικές αφίσες ομαδοποιημένες σε τέσσερις συλλογές: τις επίσημες Ολυμπιακές αφίσες, τις αφίσες των σχεδιαστών, τις αφίσες των ζωγράφων και τις αθλητικές φωτογραφικές αφίσες. Διατέθηκε επίσης μια περιορισμένη έκδοση αφισών φτιαγμένες από μετάξι που η Οργανωτική Επιτροπή αποφάσισε να χρησιμοποιηθούν ως δώρα, που θα διανεμηθούν σε επισήμους που επισκέφθηκαν την πόλη (Olympic, “Barcelona 1992”, 2016).

Ως μασκότ των Αγώνων επιλέχθηκε μια ανθρωπόμορφη φιγούρα που παραπέμπει σε ορεινό σκύλο των Πυρηναίων, σχεδιασμένο σε στυλ κυβισμού. Ο δημιουργός της μασκότ ήταν ο Javier Mariscal και το όνομα που επιλέχθηκε ήταν “Cobi”, το οποίο αποτελούσε συντομογραφία της Ολυμπιακής Οργανωτικής Επιτροπής της Βαρκελώνης (COOB’92). Ο βασικός λόγος για την επιλογή του ονόματος αυτού ήταν το ότι μπορούσαν να το προφέρουν εύκολα σε πολλές γλώσσες, ενώ παράλληλα ήταν σύντομο και απλό. Οι αντιδράσεις μετά την πρώτη παρουσίαση της συγκεκριμένης φιγούρας ήταν ποικίλες, όμως η δημοτικότητα της αυξήθηκε αρκετά και αποδείχθηκε

μια τεράστια επιτυχία. Η συνεισφορά του Mariscal στους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν περιορίστηκε μόνο στην μασκότ, καθώς συνέβαλε και στον σχεδιασμό των διπλωμάτων που χορηγούνταν στους πρώτους οκτώ αθλητές σε κάθε γεγονός. Μια εξίσου εύστοχη κίνηση για την προώθηση των Αγώνων της Βαρκελώνης υπήρξε και μια σειρά κινουμένων σχεδίων με τίτλο «Ο Θίασος Cobi», που αποτελούνταν από 26 επεισόδια με πρωταγωνιστή την μασκότ, τα πνευματικά δικαιώματα της οποίας αγοράστηκαν από 24 τηλεοπτικά κανάλια γεγονός που έκανε την μασκότ ευρύτερα γνωστή (Olympic, “Barcelona 1992 Mascot”, 2016).

Γ.2. Η επίδραση από τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Βαρκελώνη

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1992 είχαν μεγάλο αντίκτυπο στον πολιτισμό και την προβολή της πόλης. Η υποψηφιότητα της για την φιλοξενία των Αγώνων πυροδότησε την εφαρμογή ενός ήδη επεξεργασμένου φιλόδοξου σχεδίου για την πόλη. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η Βαρκελώνη υπέστη μια εντυπωσιακή αστική μεταμόρφωση κατά την διάρκεια των Αγώνων. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι:

- ❖ Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Βαρκελώνης σημείωσαν επιτυχία από αθλητικής και οργανωτικής άποψης.
- ❖ Η αστική διαμόρφωση της πόλης λόγω των Αγώνων είχε εκτεταμένες οικονομικές και κοινωνικές επιδράσεις.
- ❖ Η Βαρκελώνη αξιοποίησε με μεγάλη επιτυχία την ώθηση και το κληροδότημα των Αγώνων, αφού το 2001 η πόλη κατετάγη έκτη στη λίστα με τις πιο ελκυστικές πόλεις της Ευρώπης.

Συνεπώς, οι Αγώνες της Βαρκελώνης, η οργάνωση και οι επιδράσεις τους αποτελούν ένα μοντέλο από αθλητικής, οργανωτικής, οικονομικής, κοινωνικής και αστικής πλευράς. Στην διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων η Βαρκελώνη είχε κυρίως στόχο να εξασφαλίσει την αθλητική αριστεία σύμφωνα με το Ολυμπιακό πνεύμα, καθώς και να επιφέρει μια σημαντική αστική διαμόρφωση που αργότερα θα οδηγούσε στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της.

Τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν από αυτό το μεγάλο γεγονός, καθώς και τα παρακάτω χαρακτηριστικά αποτελούν ένα «Οργανωτικό Μοντέλο της Βαρκελώνης ή

Μοντέλο της Βαρκελώνης», το οποίο υπήρξε το κλειδί και ο οδηγός για την επιτυχία.

Συγκεκριμένα, τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν είναι:

- ❖ η επιθυμία για την επίτευξη στόχων,
- ❖ η διοργανωτική συμφωνία,
- ❖ η χρήση ειδικών φορέων διαχείρισης,
- ❖ τα μικτά δημόσια-ιδιωτικά μοντέλα χρηματοδότησης
- ❖ καθώς και η επιτυχής αξιοποίηση των μέσων ώθησης και προσέλκυσης επενδύσεων.

Όσον αφορά το κόστος των Αγώνων και την πηγή χρηματοδότησης θα πρέπει πρώτα να γίνει μια διάκριση στον τομέα των υποδομών. Οι οργανωτικές δαπάνες, για στοιχεία που δεν επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν μετά το πέρας αυτών, διαφέρουν από τις επενδύσεις σε εγκαταστάσεις και εργασίες υποδομής, που σε αντίθεση με τις οργανωτικές δαπάνες, θα συνεχίσουν να υπηρετούν την πόλη και στο μέλλον. Οι οργανωτικές δαπάνες αποτελούν στην ουσία το «καθαρό κόστος», αφού οι λειτουργίες τους παύουν να ισχύουν με την λήξη των Αγώνων. Ως εκ τούτου, ο στόχος ήταν να ελαχιστοποιηθούν οι οργανωτικές δαπάνες και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην υποδομή και τις εγκαταστάσεις, τα οφέλη των οποίων συνεχίζονται ακόμη και μετά από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Οι κατασκευαστικές εργασίες για τους Αγώνες της Βαρκελώνης ανατέθηκαν στην εταιρεία Barcelona Holding Olímpic S.A. (HOLSA), η οποία ανέλαβε να κατασκευάσει τις κύριες εγκαταστάσεις των Ολυμπιακών Αγώνων, το κύριο μέρος των 78 km νέων οδικών δικτύων και το Ολυμπιακό Χωριό. Επίσης βασικά δομικά έργα που ανέλαβε ήταν:

- ❖ Η περιφερειακή οδός.
- ❖ Το εκ νέου άνοιγμα της πόλης προς την θάλασσα μέσω της κατασκευής του Ολυμπιακού Χωριού.
- ❖ Η δημιουργία μιας σειράς νέων αστικών υπό-κέντρων.
- ❖ Οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις σε Montjuic, Diagonal και Vall d'Hebron.

Γενικότερα, οι κύριες κατασκευαστικές των Αγώνων ήταν το οδικό δίκτυο και μεταφορών, η στέγαση αθλητών και επισκεπτών, γραφεία, επαγγελματικοί χώροι, τηλεπικοινωνίες και υπηρεσίες, ξενοδοχεία, αθλητικές εγκαταστάσεις και περιβαλλοντικές υποδομές.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι έγιναν επενδύσεις και σε άλλες πόλεις της χώρας, όπου διεξήχθησαν μεμονωμένα αθλητικά γεγονότα, πράγμα που σημαίνει ότι οι επιπτώσεις ήταν άμεσες και αισθητές σε ολόκληρη την περιοχή. Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι ότι το 36,8% των οικοδομικών εργασιών προήχθη από τον ιδιωτικό τομέα και το ένα τρίτο από αυτό χρηματοδοτήθηκε από ξένα κεφάλαια. Αυτό ωφέλησε αρκετά την οικονομία της πόλης, καθώς και ολόκληρης της χώρας, διότι οι Αγώνες απαιτούν δημόσιους πόρους που με την σειρά τους δημιουργούν επιπλέον δημόσιους πόρους. Η θεωρεία λοιπόν είναι ότι εάν οι Αγώνες ενισχυθούν από τον δημόσιο τομέα, η δημόσια διοίκηση θα επωφεληθεί υπερβαίνοντας κατά πολύ το κόστος της επένδυσης. Ο στόχος τότε ήταν να ελαχιστοποιηθεί η δημόσια χρηματοδότηση για τα έξοδα οργάνωσης και να κατευθύνει προς την κατασκευή των υποδομών και των εγκαταστάσεων. Οι ιδιωτικές επενδύσεις επικεντρώθηκαν κυρίως σε:

- i. στέγαση,
- ii. ξενοδοχεία
- iii. και επιχειρηματικά κέντρα.

Ως συμπέρασμα προκύπτει ότι η ανταπόκριση της Βαρκελώνης στο ερέθισμα των Ολυμπιακών Αγώνων υπήρξε εντονότερη και με μεγαλύτερο χρονικό βάθος από προηγούμενων πόλεων-διοργανωτριών. Η αξιοποίηση λοιπόν της Ολυμπιακής ώθησης και η δημιουργία περαιτέρω επενδύσεων και δραστηριοτήτων υπήρξαν επιτυχής. Η περίπτωση της Βαρκελώνης υπήρξε εξαίρεση ανάμεσα σε άλλες, όσον αφορά την ικανότητα αντίδρασης των πόλεων υποδοχής των Αγώνων, διότι μεταξύ του 1986 και του 2000 η χωρητικότητα στα ξενοδοχεία της πόλης τριπλασιάστηκε, ενώ παράλληλα με αυτό ο αριθμός των επισκεπτών από το εξωτερικό διπλασιάστηκε. Το αντίκτυπο της υποψηφιότητας της πόλης για την υποδοχή των Αγώνων ήταν άμεσο, καθώς:

- ❖ η ανεργία υπέστη δραματική πτώση,
- ❖ αυξήθηκε η αγορά κατοικιών
- ❖ και φυσικά, η κατασκευαστική βιομηχανία υπέστη άνθηση.

Τελικώς η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα οδήγησε σε πλούτο, ευημερία και κοινωνική συνοχή που έκαναν την πόλη πιο ελκυστική (Miquel de Moragas & Miquel Botella, 2002).

Κεφάλαιο Δ

Δ. Τουρισμός στην Βαρκελώνη

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς για την πόλη της Βαρκελώνης και οι επιπτώσεις για αυτήν είναι σημαντικές και αξιοσημείωτες μέσα στο πέρασμα των χρόνων. Η ενίσχυση της εικόνας της πόλης ξεκίνησε να είναι πιο έντονη κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων και μετέπειτα. Μέσω των Αγώνων αξιοποιήθηκαν πολλά χρήματα για επενδύσεις σε υποδομές, γεγονός που συνέβαλε αρχικά στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και μετά στην εικόνα και προβολή της πόλης σε ολόκληρο τον κόσμο. Η Βαρκελώνη έγινε μια από τις πιο επισκέψιμες πόλεις, ενώ μέχρι σήμερα τα στοιχεία δείχνουν ότι εξακολουθεί να αποτελεί πόλο έλξης τουριστών.

Το 1993 ιδρύθηκε με την συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και του επιχειρηματικού κόσμου, που κατέχουν ίσο μερίδιο πάνω στην οργάνωση, η «Turisme de Barcelona». Πρόκειται για μια κοινοπραξία υπεύθυνη για την προώθηση της καταλανικής πρωτεύουσας ως τουριστικού προορισμού. Η «Turisme de Barcelona» αποτελείται από μια συγχώνευση του Επίσημου Επιμελητηρίου Εμπορίας, Βιομηχανίας και Ναυτιλίας και του Ιδρύματος Προώθησης της Βαρκελώνης από την μία πλευρά και το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης από την άλλη. Οι αρχικοί στόχοι ήταν η εδραίωση του αριθμού των τουριστών που ήδη επισκέπτονταν την πόλη και η προσέλκυση νέων επισκεπτών. Πάνω από δύο δεκαετίες αργότερα η Βαρκελώνη έχει καθιερωθεί σταθερά ως ένας από τους βασικούς τουριστικούς προορισμούς στον κόσμο και η κοινοπραξία έχει θέσει τις βλέψεις της σε νέους ορίζοντες. Εργάζεται στο κομμάτι της ισορροπίας μεταξύ της τουριστικής δραστηριότητας και της καθημερινής ζωής στην πόλη. Προσπαθεί με λίγα λόγια να επιτύχει μια ομαλή συνύπαρξη μόνιμων κατοίκων και επισκεπτών. Η «Turisme de Barcelona» πραγματοποιεί 350 προωθητικές ενέργειες ανά χρόνο και το αντικείμενο στο οποίο επικεντρώνονται κάθε φορά προκύπτει μέσα από επίσημα στατιστικά στοιχεία και μελέτες σχετικά με τον τουρισμό και τις δραστηριότητες στην πόλη. Εκτός από την εκπλήρωση των στόχων και των καθηκόντων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της, είναι σταθερά προσηλωμένη σε κοινωνικά

υπεύθυνες πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα η περιβαλλοντική ευθύνη, ενώ ενέκρινε και στρατηγικό σχέδιο marketing για τον τουρισμό (Barcelona Turisme, “Objectives and Strategic lines, 2016).

Κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών, ο τουρισμός έχει κάνει την Βαρκελώνη ένα κορυφαίο διεθνή προορισμό. Σήμερα η πόλη είναι μια επιτυχημένη τουριστική πόλη, απολαμβάνοντας ευρεία αναγνώριση και εξαιρετική διεθνή αξιολόγηση. Είναι ελκυστικό μέρος για ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων. Οι επισκέπτες της είναι διαφορετικού τύπου και προφίλ, διαφορετικής προέλευσης και διακρίνονται από διαφορετικά κίνητρα, όπως η εκπαίδευση, η επιχειρηματικότητα, ο τομέας της υγείας, ο αθλητισμός και η έρευνα. Γενικότερα είναι μία πόλη δημιουργική, ανοικτή σε όλους, ζωντανή και εμπνευσμένη. Η αξιολόγηση των επισκεπτών είναι εξαιρετικά θετική στην πλειονότητα των πτυχών της πόλης, όπως ο τρόπος ζωής, ο πολιτισμός, η ψυχαγωγία, η αρχιτεκτονική, τα μνημεία, ο ξενοδοχειακός τομέας, τα καταστήματα και τα εστιατόρια. Τέλος προσφέρει ένα εκτεταμένο φάσμα υπηρεσιών και διευκολύνσεων στον συνεδριακό τομέα. Η Βαρκελώνη διαθέτει πολλά στοιχεία που την κάνουν ένα ελκυστικό μέρος για να ζήσεις, να εργαστείς και να αναπτύξεις οικονομικές δραστηριότητες.

Δ.1. Τουρισμός και Marketing της Ισπανίας

Η εφαρμογή του marketing στον τουρισμό (από το 1984 και έπειτα) ακολούθησε ύστερα από την ανάπτυξη της οικονομίας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Γενικώς τα στάδια και οι τρόποι προσαρμογής των επιχειρήσεων στην εμπορευματοποίηση διακρίνονται σε:

- ❖ Εστίαση στην παραγωγή.
- ❖ Εστίαση στο προϊόν.
- ❖ Εστίαση στις πωλήσεις.
- ❖ Εστίαση στο marketing.
- ❖ Προσαρμογή του marketing στην οικονομία.

Στην περίπτωση της Ισπανίας τα στοιχεία που σηματοδοτούν την εξέλιξη του Τουριστικού Marketing περιγράφονται ακολούθως (J. Enrique Bigne Alacanz, 1996:34-40):

- 1) Η αύξηση της προσφοράς που κάλυπτε την ζήτηση στις τουριστικές υπηρεσίες, έφτασε σε σημείο κορεσμού την περίοδο μεταξύ 1988-1990.
- 2) Η προσαρμογή των πωλήσεων των τουριστικών υπηρεσιών κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας του '90, εξαιτίας των έντονων προωθητικών καμπανιών από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς.
- 3) Η αύξηση του συνόλου των τουριστικών γραφείων.

Τα πεδία που ερευνήθηκαν για το Τουριστικό Marketing στην περίπτωση της Ισπανίας είναι τα εξής:

- ❖ Η συμπεριφορά του τουρίστα-καταναλωτή, δίνοντας έμφαση στην ικανοποίηση του τουρίστα από το τουριστικό προϊόν και στα κίνητρα του ταξιδιού. Επίσης και τα κοινωνικοοικονομικά ήθη (trends) και οι αλλαγές της εποχής εντάσσονται σε αυτό το πεδίο (Santos J.L., 1983: 39-53).
- ❖ Ο συνδυασμός marketing, που αποτελείται από:
 - i. Το προϊόν, δηλαδή την δημιουργία και την ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων, καθώς και την τροποποίηση των «παραδοσιακών» τουριστικών προϊόντων, ώστε να προσαρμοστούν καλύτερα στις ανάγκες των καταναλωτών.
 - ii. Την τιμή.
 - iii. Το μέρος του ταξιδιού.
 - iv. Και τις προωθητικές ενέργειες.
- ❖ Ο σχεδιασμός του Τουριστικού Marketing, δηλαδή η στρατηγική σημασία καθιέρωσης της εμπορικής επωνυμίας. Τα στοιχεία αυτά που καθορίζουν την καθιέρωση μιας εμπορικής επωνυμίας στον τομέα του τουρισμού είναι η ίδια η επωνυμία, οι διάφοροι τρόποι επικοινωνίας προς το κοινό, η εμπειρία που αποκόμισε, καθώς και η γνώμη που διαμόρφωσε ο τουρίστας-καταναλωτής, η δόμηση των τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρονται, οι after-sale υπηρεσίες και τέλος οι λοιποί ανταγωνιστικοί προορισμοί (Cisneros G., 1990: 5-24).

Η Ισπανία βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα τουριστών και ως εκ τούτου επενδύει μεγάλα ποσά στην προώθηση της μέσω διαφημιστικής καμπάνιας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, οπού σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO), το 1993 η Ισπανία ξόδεψε ένα

αρκετά υπέρογκο ποσό για την προώθηση της ως τουριστικός προορισμός καθιστώντας την τη χώρα με τις περισσότερες δαπάνες σε ανάλογες ενέργειες.

Δ.2. Η διαχείριση και προώθηση του τουρισμού στην πόλη της Βαρκελώνης

Είναι σημαντικό να γίνει κατανόηση, ότι ο τουρισμός έχει καταστεί ένα στοιχείο που μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην δόμηση της πόλης, αφού η δραστηριότητα του έχει αντίκτυπο στην κοινωνία και επηρεάζει τις πτυχές της οικονομικής, κοινωνικής, εδαφικής και πολιτιστικής ζωής της πόλης. Θα ήταν δύσκολο να φανταστεί κανείς την Βαρκελώνη χωρίς τον τουρισμό, όπως ισχύει και για άλλα αστικά κέντρα στον κόσμο, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την τουριστική δραστηριότητα (Ajuntament de Barcelona).

Η μεγάλη αύξηση του τουρισμού στην πόλη σημαίνει, ότι χρειάζεται μία στρατηγική για την σωστή διαχείρισή του. Αυτό απαιτεί ένα σημαντικό συντονισμό πολλών κλάδων, ώστε να διασφαλιστεί μια ορθή πολιτική του τουρισμού. Το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, μέσω της «Barcelona Activa», διαθέτει τμήμα Τουρισμού και Εκδηλώσεων, το οποίο είναι υπεύθυνο για τις πολιτικές που σχετίζονται με την διαχείριση του τουρισμού στην πόλη. Ο στόχος είναι να διατηρηθεί η οικονομική σημασία αυτού του τομέα, η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των πολιτών, καθώς και η προώθηση μίας ελκυστικής εικόνας της πόλης και εκδηλώσεων, που θα μπορούσαν να είναι οικονομικά ενδιαφέροντες. Η «Barcelona Activa» προωθεί την οικονομική ανάπτυξη της Βαρκελώνης και της μητροπολιτικής της περιοχής από το 1986. Είναι υπεύθυνη για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης για τους πολίτες, καθώς και για την ενθάρρυνση ανάπτυξης μιας διαφοροποιημένης τοπικής οικονομίας. Τα τελευταία 30 χρόνια υπήρξε κινητήρια δύναμη πίσω από την Βαρκελώνη και την οικονομική δραστηριότητα της ενδοχώρας της, στηρίζοντας τις πολιτικές για την ανάπτυξη της απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας και των επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα προωθεί την πόλη και τους στρατηγικούς τομείς της διεθνώς, αλλά από μια περιφερειακή προοπτική (Ajuntament de Barcelona, “Barcelona Activa”, 2016). Υποστηρίζει τις εξής θέσεις:

1. Θέσεις εργασίας για όλους. Επιστροφή σε μια ισχυρή κεντρική πολιτική στον τομέα της απασχόλησης, συμβάλλοντας στην ανάκαμψη της αγοράς εργασίας, τον σχεδιασμό κοινών στρατηγικών για την καταπολέμηση της ανεργίας με την συμμετοχή φορέων της πόλης και την δημιουργία ποιοτικών ευκαιριών απασχόλησης για όλους, ιδιαίτερα για τις πιο ευάλωτες ομάδες.
2. Οικονομική ανάπτυξη και μια οικονομία τοπικής προέλευσης. Ενθάρρυνση μιας διαφοροποιημένης τοπικής οικονομίας, η οποία ενεργοποιεί την τοπική κοινωνία και προωθεί την βιωσιμότητα, την καινοτομία και στηρίζει την οικονομική δραστηριότητα. Παράλληλα προωθεί την πόλη στο εξωτερικό προκειμένου να τονωθεί η δημιουργία θέσεων απασχόλησης και να βελτιωθεί η κοινωνική συνοχή. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος των συνεταιριστικών, κοινωνικών και αλληλέγγυων οικονομιών, καθώς η ιδέα είναι να προωθηθούν αυτοί οι τύποι οικονομίας με την χρήση της «Barcelona Activa» σε μια πολύ πιο ενεργητική σημασία σε τοπικό επίπεδο έτσι ώστε να φτάσει τομείς πιο κοινωνικούς.
3. Ο τουρισμός στην υπηρεσία της πόλης. Ο τουρισμός είναι μια πολύ σημαντική δραστηριότητα στην Βαρκελώνη, με σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο αλλά έχει σημαντικές επιπτώσεις στην δυναμική της πόλης. Η διαχείριση αυτών των εξωτερικών παραγόντων δείχνει την δέσμευση της πόλης για την ανάπτυξη πολιτικών που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στον πληθυσμό και την μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων.
4. Προώθηση του τοπικού εμπορίου. Η προώθηση των τοπικών επιχειρήσεων ως βασικό οικονομικό ενδιαφέρον και στοιχείο που επηρεάζει την βιωσιμότητα, την ενίσχυση της σχέσης μεταξύ των πολιτών και των εμπόρων λιανικής πώλησης στις τοπικές περιοχές και την διασφάλιση της ισορροπίας των χρήσεων.

Το Δημοτικό Συμβούλιο της Βαρκελώνης επικεντρώνεται σε θέματα όπως η γεωγραφική αποκέντρωση, η ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, η διαχείριση των επιπτώσεων του τουρισμού (ρύθμιση και έλεγχος) και συμβάλει στην υλοποίηση εκδηλώσεων στην πόλη, κυρίως στο πλαίσιο της προώθησης της υπεύθυνης και βιώσιμης πολιτικής του τουρισμού. Επιπλέον η δημόσια-ιδιωτική κοινοπραξία «Turisme de Barcelona» λειτουργεί ως γραφείο προώθησης του τουρισμού για την πόλη. Αυτή η κοινοπραξία υπό την προεδρία της δημάρχου της Βαρκελώνης, αποτελείται από το Δημοτικό Συμβούλιο και το Επίσημο Επιμελητήριο Εμπορίας, Βιομηχανίας και Ναυτιλίας. Η «Turisme de Barcelona» εργάζεται προς μια

κατεύθυνση προσέλκυσης της τουριστικής δραστηριότητας στην πόλη. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως κάθε χρόνο πραγματοποιούνται περίπου 350 προωθητικές ενέργειες και επιλέγονται σύμφωνα με τον κατακερματισμό της αγοράς. Η «Turisme de Barcelona» έχει διαφορετικά προγράμματα δράσης στα οποία συμμετέχουν περισσότερες από 800 εταιρείες, όπως είναι το Γραφείο Συνεδριών Βαρκελώνης και Αειφόρου Τουρισμού της Βαρκελώνης.

Επιπλέον, διοργανώνονται μια σειρά από τουριστικές υπηρεσίες, όπως το «Barcelona Bus Turistic» (τουριστικό λεωφορείο) και το «Barcelona Card», τα οποία έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τους επισκέπτες να γνωρίσουν την πόλη. Εξίσου σημαντικό είναι το δίκτυο 20 σημείων σε διάφορα μέρη στην πόλη, τα οποία παρέχουν χρήσιμες τουριστικές πληροφορίες και παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε εκατομμύρια ανθρώπους που επισκέπτονται την πρωτεύουσα της Καταλονίας κάθε χρόνο.

Δ.3. Μεταφορά μέσω της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα

Καθοριστικό ρόλο έχει και η τοποθεσία της πόλης που εξίσου βοήθησε στην προώθηση του τουρισμού. Η Βαρκελώνη βρίσκεται σε ένα μέρος που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως καλά συνδεδεμένο με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω ξηράς, θάλασσας και αέρα. Οι συνεχείς βελτιώσεις στο αεροδρόμιο και το λιμάνι της πόλης και η άφιξη του τραίνου υψηλής ταχύτητας έχουν αλλάξει τις πραγματικές διαστάσεις της πόλης, την σύνδεση της με τις αναδυόμενες αγορές σε όλο τον κόσμο και την επέκταση των δυνατοτήτων της αγοράς της.

Το αεροδρόμιο El-Prat έχει πλέον εδραιωθεί ως στρατηγικό σημείο αναφοράς στον Ευρωπαϊκό-Μεσογειακό εναέριο χώρο. Η συνεχής βελτίωση των εγκαταστάσεων του και της ποιότητας των υπηρεσιών του, επέτρεψαν στον αερολιμένα αυτόν να εξασφαλίσει μια εξαιρετική θέση και να αντιμετωπίσει το μέλλον με βεβαιότητα (Aena, “Barcelona-El Prat Airport, 2016). Βρίσκεται σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από το κέντρο της πόλης στην περιοχή Prat de Llobregat. Είναι εύκολα προσβάσιμο με λεωφορείο, τραίνο και ταξί. Υπάρχουν δυο τερματικοί σταθμοί: T1 και T2 σε απόσταση 4 χιλιομέτρων μεταξύ τους, όμως υπάρχει και μία δωρεάν υπηρεσία μεταφοράς με λεωφορείο που συνδέει τους δυο τερματικούς. Ο τερματικός σταθμός

Τ1 εγκαινιάστηκε το 2009 και είναι σε θέση να διαχειριστεί 33 εκατομμύρια επιβάτες ετησίως και πραγματοποιεί το 70% των πτήσεων. Σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Ricardo Bofill και καλύπτει μία έκταση 500.000 km². Σε αυτόν τον τερματικό σταθμό υπάρχουν τα επίπεδα αφίξεων, αναχωρήσεων, καθώς και ένα επίπεδο με καταστήματα και εστιατόρια. Ο τερματικός σταθμός T2 ήταν το κεντρικό κτήριο του αεροδρομίου πριν το 2009 και είχε αρχικώς σχεδιαστεί για να επεκτείνει το αεροδρόμιο λίγο πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992. Ο τερματικός αυτός σταθμός πραγματοποιεί μόνο μερικές πτήσεις εταιρειών χαμηλού κόστους (Barcelona Airport El-Prat, "Barcelona Airport Terminal", 2016). Η αύξηση της επιβατικής κίνησης είναι μία ακριβής ένδειξη της προόδου που σημειώθηκε κατά την τελευταία δεκαετία. Ο αριθμός των επιβατών το 1995 ανερχόταν στους 11.727.814 και έφτασε τους 44.154693 επιβάτες το 2016, δηλαδή ένας από τους υψηλότερους κατά μέσο όρο ρυθμός ανάπτυξης μεταξύ των κορυφαίων αεροδρομίων της Ευρώπης (Aena, "Barcelona-El Prat Airport, 2016). Ο αριθμός άφιξης επιβατών για το 2016 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αριθμός ρεκόρ αφού ξεπέρασε κατά 11.2% τον αριθμό αφίξεων επιβατών του προηγούμενου έτους. Ενδεικτικά στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ο συνεχής και αυξανόμενος αριθμός επιβατών ανά έτος:

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΒΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ			
ΕΤΟΣ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΕΤΟΣ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ
2007	32,898,249	2012	35,144,503
2008	30,272,084	2013	35,216,828
2009	27,421,682	2014	37,558,981
2010	29,209,536	2015	39,711,237
2011	34,398,226	2016	44,154,693

ΠΗΓΗ: Aena/ Barcelona Airport (2016), ανακτήθηκε από <http://www.aena.es/en/barcelona-airport/introduction.html>

Το λιμάνι της Βαρκελώνης έχει εδραιώσει την θέση του ως κορυφαίο λιμάνι της Μεσογείου για την υποδοχή κρουαζιερόπλοιων. Το λιμάνι καταλαμβάνει περισσότερα από 1.000 εκτάρια και πάνω από 20 χιλιόμετρα αποβάθρες. Διαθέτει επτά τερματικούς σταθμούς επιβατών με ικανότητα πρόσδεσης έως και εννέα κρουαζιερόπλοιων την ίδια στιγμή. Το λιμάνι έχει απευθείας συνδέσεις με πολλά σημαντικά λιμάνια, όπως της Γένοβας, της Ρώμης, του Λιβόρνο και της Σαρδηνίας,

ενώ υπάρχουν δύο εταιρείες που εκτελούν δρομολόγια μεταξύ της Βαρκελώνης και των Βαλεαρίδων Νήσων.

Οι σιδηροδρομικές συνδέσεις της πόλης είναι εξίσου καλές και την συνδέουν με άλλες πόλεις της Ισπανίας και της υπόλοιπης Ευρώπης μέσω ενός εκτεταμένου δικτύου με διάφορους σταθμούς. Από το 2008 ένα τραίνο υψηλής ταχύτητας με μέγιστη ταχύτητα 350 km/h τρέχει μεταξύ Βαρκελώνης και Μαδρίτης (απόσταση 659 χιλιομέτρων) σε χρόνο 2 ωρών και 30 λεπτών.

Το «Transports Metropolitans de Barcelona (TMB)» είναι ο κύριος φορέας δημόσιας μεταφοράς στην μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης. Είναι η μονάδα διαχείρισης των εταιριών: «Ferrocarril Metropolita de Barcelona, SA» και «Transports de Barcelona, SA», δηλαδή του δικτύου των λεωφορείων και του μετρό. Περιλαμβάνει επίσης τις εταιρείες:

- ❖ Την «Projectes i Serveis de Mobilitat, SA» η οποία διαχειρίζεται το τελεφερίκ στον λόφο Montjuic.
- ❖ Την «Transports Metropolitans de Barcelona, SL» η οποία διαχειρίζεται προϊόντα ναύλων.
- ❖ Καθώς και το Ίδρυμα TMB το οποίο εξασφαλίζει την διατήρηση της κληρονομιάς της TMB και προωθεί τις αξίες της δημόσιας μεταφοράς μέσω των κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων (TMB Transports Metropolitans de Barcelona, 2016).

Υπάρχουν οκτώ γραμμές του μετρό που καλύπτουν πάνω από 100 χιλιόμετρα και 140 σταθμούς. Το δίκτυο αυτό συμπληρώνεται από τρεις αστικές γραμμές που λειτουργούν από την «Ferrocarrils de la Generalitat». Η επίσημη ένδειξη του μετρό TMB, ένας κόκκινος ρόμβος με M χρησιμοποιείται για όλες τις γραμμές εκτός από τις γραμμές FGC που χρησιμοποιούν ένα διαφορετικού τύπου ρόμβο. Το μετρό της Βαρκελώνης διαθέτει τις εξής γραμμές:

Γραμμή	Διαδρομή	Διαχειρίστρια Εταιρεία	Έτος εγκαινίασης
L1	Hospital de Bellvitge–Fondo	TMB	1926
L2	Paral·lel–Badalona Pompeu Fabra	TMB	1995
L3	Zona Universitària–Trinitat Nova	TMB	1924

L4	Trinitat Nova–La Pau	TMB	1973(1926)
L5	Cornellà Centre–Vall d'Hebron	TMB	1959
L6	Pl. Catalunya–Sarrià	FGC	1929(1863)
L7	Pl. Catalunya–Av. Tibidabo	FGC	1953(1863)
L8	Pl. Espanya–Molí Nou–Ciutat Cooperativa	FGC	2000(1912)
L9	Aeroport T1–Zona Universitària	TMB	2009
	La Sagrera–Can Zam		
L10	La Sagrera–Gorg	TMB	2010
L11	Trinitat Nova–Can Cuiàs	TMB	2003

ΠΗΓΗ: Wikipedia/ Barcelona Metro (2016), ανακτήθηκε από <
https://en.wikipedia.org/wiki/Barcelona_Metro>

Το δημόσιο δίκτυο λεωφορείων της πόλης περιλαμβάνει περισσότερα από 1.000 οχήματα, προσαρμοσμένα και για άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Η πόλη διαθέτει επίσης μια σύγχρονη υπηρεσία τραμ η οποία είναι οικολογική και συμβάλει στην δημιουργία μίας πιο βιώσιμης ροής της κυκλοφορίας, μέσα από ένα σύνολο έξι γραμμών.

Δ.4. Αεροπορικές χαμηλού κόστους, νέες τεχνολογίες και παράγοντες επιτυχίας τουριστικού μοντέλου

Οι ανταγωνιστικές πόλεις θέτουν δημιουργικές διαλεκτικές σχέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων και παραγωγικών τομέων της περιοχής. Οι παραγωγικοί τομείς συνθέτουν συστάδες από συνεργασίες με δημόσια στήριξη, συνδυάζοντας έτσι τις προσπάθειες του δημόσιου τομέα με την ιδιωτική παραγωγή. Δύο είναι οι παράγοντες που οδηγούν στην παγκοσμιοποίηση της πόλης: η χρήση του διαδικτύου και η έλευση αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 90). Κατά την διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών, το ηλεκτρονικό εμπόριο έχει καταστήσει εύκολη την διαδικασία επιλογής μέσου μεταφοράς και καταλύματος, τα οποία αποτελούν τα δύο δομικά στοιχεία ενός ταξιδιού. Οι εταιρείες χαμηλού κόστους ενισχύουν τον θεσμό «ταξίδια» από το 1997,

όταν δηλαδή ο εναέριος ευρωπαϊκός χώρος απελευθερώθηκε, ενώ παράλληλα επέφεραν σημαντικές μειώσεις των τιμών και αύξηση του αριθμού των ευρωπαϊκών αερολιμένων. Οι άμεσα επωφελούμενοι από αυτό το φαινόμενο αποδείχθηκαν οι πόλεις και οι ίδιοι οι τουρίστες. Οι τουρίστες επωφελήθηκαν επειδή είχαν περισσότερες επιλογές και οικονομικότερα αεροπορικά ταξίδια, κάνοντας τον τουρισμό να ανθίσει. Από το 1990 που άρχισε να μειώνεται σταδιακά ο αριθμός των τουριστών της κατηγορίας «sun and beach», παρατηρείται ραγδαία άνθιση του τουρισμού των πόλεων με ετήσια αύξηση κατά 10%. Οι Ευρωπαίοι αύξησαν τον μέσο όρο ταξιδιών τους από τρία το χρόνο σε πέντε μεταξύ της δεκαετίας 2000 και 2010. Η αύξηση αυτή είναι αποτέλεσμα του τουρισμού των πόλεων και των σύντομων διακοπών. Οι πόλεις λοιπόν με τα υπάρχοντα δεδομένα άλλαξαν έτσι ώστε να γίνουν ελκυστικότερες για τους τουρίστες. Ο τουρισμός συνείσφερε στην οικονομική ανάπτυξη των πόλεων, την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, στην αύξηση νέων θέσεων εργασίας και στον πλούτο γενικότερα. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των πόλεων ήταν αυξανόμενος με τις πόλεις του Λονδίνου και του Παρισιού να υπερισχύουν. Παρόλα αυτά το μικρό κύκλωμα του τουρισμού των μεγάλων ευρωπαϊκών πόλεων έχει διευρυνθεί και συμπεριλαμβάνει δεύτερης κατηγορίας πόλεις, όπως η Βαρκελώνη (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 91).

Το τουριστικό μοντέλο της πόλης της Βαρκελώνης παρουσιάζει τέσσερις παράγοντες επιτυχίας, που δοκιμάστηκαν κατά την διάρκεια των παρακάτω σταδίων:

1. 1984-1987 Στρατηγική αντανάκλαση. Εκπόνηση ενός στρατηγικού σχεδίου με επικεφαλής το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης, αλλά και την συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα, του οποίου το αποτέλεσμα ήταν η τοποθέτηση των βάσεων για την επιτυχία του μοντέλου της Βαρκελώνης.
2. 1987-1992 Επανεφεύρεση της πόλης. Δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων: πολιτισμός, γαστρονομία, αθλητισμός, ιστιοπλοΐα, κρουαζιερόπλοια, υγεία, αναψυχή. Τοποθετήθηκε αξία σε διάφορα στοιχεία του τουρισμού, μεταξύ των οποίων και η έννοια της Βαρκελώνης ως μια σύγχρονη, Μεσογειακή πόλη και ιστορική πρωτεύουσα της Καταλονίας. Στο μεσοδιάστημα αυτό υπήρξε και η αστική ανάπλαση της πόλης, η οποία προσέφερε υπηρεσίες και κατασκευές που ταιριάζουν σε μια μοντέρνα πόλη, συμπεριλαμβάνοντας καλύτερο οδικό δίκτυο και συγκοινωνιακές συνδέσεις.

3. 1992 Εκμετάλλευση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992.
4. 1994 Η εγκαθίδρυση ενός ισχυρού θεσμού για την προώθηση της πόλης, η επιτυχής κοινοπραξία «Turisme de Barcelona». Κατάφερε να μετατρέψει την φήμη της Βαρκελώνης που αποκτήθηκε από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, σε αριθμούς τουριστών (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 93).

Αυτά τα τέσσερα στάδια έδωσαν ώθηση στον μαζικό τουρισμό, επιτρέποντας έτσι στην Βαρκελώνη να ανταγωνιστεί μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις και να μειώσει το τεράστιο προβάδισμα του Λονδίνου και του Παρισιού. Συγκεκριμένα η συμβολή των Ολυμπιακών Αγώνων στην πόλη είναι σημαντική όσον αφορά την τουριστική κίνηση, γεγονός το οποίο φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα:

Βαρκελώνη 1990-2010		
	1990	2010
Τουρίστες	1.700.000	7.100.000
Διανυκτερεύσεις	3.700.000	14.000.000
Σκοπός ταξιδιού: Διακοπές	22,70%	50,10%
Σκοπός ταξιδιού: Επαγγελματικά	77,30%	49,90%
Επιβατική κίνηση (El Prat αεροδρόμιο)	9.048.600	29.209.500
Επιβάτες σε κρουαζιερόπλοια	115.100	2.350.200
Χρήση τουριστικού λεωφορείου "Barcelona Bus Turistic"	23.700	1.925.200
Χρήση "Barcelona Card"	10.200	130.700

ΠΗΓΗ: Turisme Barcelona 2011

Παρατηρείται μια μεγάλη αύξηση τουριστών από τα 1.700.000 στα 7.100.000 μέσα στην κρίσιμη αυτή 20ετία. Η αναλογία αυτών που ταξίδεψαν με σκοπό τις διακοπές αυξήθηκε από το 22,7% το 1990 στο 50,1% το 2010. Η επιβατική κίνηση στο αεροδρόμιο τριπλασιάστηκε, ενώ οι επιβάτες στα κρουαζιερόπλοια έφτασαν τους 2.350.200 το 2010. Η επιτυχία αυτή λοιπόν συνοδεύεται από δυο στοιχεία. Το πρώτο στοιχείο είναι οι τουριστικές τιμές, που παρά την διεξαγωγή των Αγώνων στην πόλη, παρέμειναν λογικές. Η τιμή ενός καφέ, ταξί, δύο εισιτηρίων μουσείου, ενός γεύματος εστιατόριο, ενός δωματίου ξενοδοχείου παρέμειναν πιο κάτω από τις αντίστοιχες του Λονδίνου, του Παρισιού, του Μονάχου και της Ρώμης (Oficina Pla Estrategic Turisme Barcelona 2015). Το δεύτερο στοιχείο που συνόδευσε την παραπάνω επιτυχία, ήταν η συγκρότηση διάφορων στρατηγικών ομάδων (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 93-94).

Το μοντέλο τουρισμού της Βαρκελώνης κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχει μετατρέψει την πόλη σε μια από τις πιο ελκυστικές της Ευρώπης για τους επισκέπτες. Ο τουρισμός εξακολουθεί να είναι ο καθοδηγητής της οικονομίας της πόλης, ειδικότερα σε καιρό κρίσης. Αυτό διότι, η βιομηχανία του τουρισμού είναι ικανή να δημιουργήσει νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και νέες θέσεις εργασίας, άρα η πόλη μετατρέπεται σε πηγή καινοτομίας, όχι μόνο στον τομέα του τουρισμού και της αναψυχής, αλλά και σε άλλες δραστηριότητες της πόλης (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 99).

Δ.5. Βιωσιμότητα και φέρουσα ικανότητα

Κάθε πόλη πρέπει να επιλέξει την δική της πορεία προς τον αειφόρο τουρισμό, ανάλογα με τις ανάγκες σε κάθε αστικό κύκλο ζωής ανάπτυξης. Η βιωσιμότητα στηρίζεται στα παρακάτω:

- i. Οικονομική βιωσιμότητα. Η ανάπτυξη του τουρισμού προωθεί την οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας στο σύνολο της.
- ii. Κοινωνικοπολιτιστική βιωσιμότητα. Οι πολίτες λαμβάνουν μια ορατή ποιότητα ζωής όσον αφορά την εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία, την στέγαση, τον χώρο πρασίνου, τον πολιτισμό, τις υποδομές, τις εγκαταστάσεις και την διατήρηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας,
- iii. Περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να βασίζεται στην εκμετάλλευση μια περιοχής, όπου η αναγέννηση ξεπερνά την χρήση. Με άλλα λόγια, ο τουρισμός με την ευρύτερη έννοια του πρέπει να διορθώνει κάθε περιβαλλοντική ζημιά που προκαλείται κατά την χρήση γης από τους τουρίστες.

Τρία είναι τα βασικά ζητήματα που αλληλοσυνδέονται με την παραπάνω τριπλή βιωσιμότητα. Το πρώτο ζήτημα αφορά την μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του τουριστικού μοντέλου που θα ακολουθηθεί. Η βιωσιμότητα των τουριστικών έργων και οι εργασίες αποκατάστασης έχουν αντιμετωπισθεί με επιτυχία σε πολλές πόλεις που έχουν καθιερώσει την είσπραξη φόρου από τις διανυκτερεύσεις τουριστών. Η προσέγγιση αυτή έχει δημιουργήσει μόνιμα κεφάλαια που προορίζονται για την συνεχή ανάπτυξη του τοπικού τουρισμού. Είναι γεγονός ότι οι εν λόγω φόροι επιβαρύνουν κατά κύριο λόγο τον ξενοδοχειακό κλάδο. Από την άλλη

πλευρά όμως, οι δημόσιες δαπάνες δεν θα αυξηθούν μεσοπρόθεσμα, δεδομένης της οικονομικής κρίσης. Οι τουριστικά πιο ανεπτυγμένες πόλεις θα πρέπει να εξισορροπήσουν τις εισφορές σε αυτόν τον τομέα. Διαφορετικά, οι πόλεις που δεν επιβάλλουν τον τουριστικό φόρο θα πρέπει να χρηματοδοτήσουν τον τουρισμό μέσω της επιβολής φόρου στους ίδιους τους πολίτες, οι οποίοι καταλήγουν να πληρώνουν για το αμφίβολο προνόμιο του να μοιράζονται τις εγκαταστάσεις της πόλης τους με τους τουρίστες. Ένας άμεσος φόρος για τους τουρίστες παρόλα αυτά προσφέρει μια ισορροπημένη λύση βραχυπρόθεσμα για τις περισσότερες πόλεις.

Ένα δεύτερο βασικό ζήτημα που συνδέεται με την αειφορία είναι ο σύνδεσμος μεταξύ της «φέρουσας ικανότητας» και του «οικολογικού αποτυπώματος». Η φέρουσα ικανότητα μίας περιοχής είναι ο βαθμός στον οποίον μπορούν να ικανοποιηθούν τα αιτήματα αιχμής, χωρίς να επηρεάζουν σοβαρά την λειτουργία της περιοχής. Το οικολογικό αποτύπωμα είναι το σύνολο των πόρων που απαιτεί μια περιοχή για να πληρούνται οι απαιτήσεις που βασίζονται στον τρόπο ζωής και τις καταναλωτικές συνήθειες.

Το τρίτο ζήτημα αφορά τον σχεδιασμό της ανταγωνιστικότητα και την ανησυχία της ανθεκτικότητας βιώσιμων τουριστικών πόλεων και με τον όρο ανθεκτικότητα εννοείται η ικανότητα μίας πόλης να επανεφευρίσκει τον εαυτό της και να βρίσκει μια νέα ισορροπία μετά από τροποποιήσεις που προκλήθηκαν από εξωτερικούς παράγοντες (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 92).

Δ.5.1. Η περίπτωση της Βαρκελώνης

Ο τουρισμός έχει σίγουρα αρκετές συνέπειες για την κοινωνία και δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι μία συνολική εικόνα των θετικών και των αρνητικών επιπτώσεων της δραστηριότητας αυτής μπορεί να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση των διαδικασιών του τουρισμού και της πόλης στο σύνολο της (Ajuntament de Barcelona).

Η άνθηση του τουρισμού μπορεί να επιφέρει εκτός από θετικά στοιχεία και αρνητικά, που θα μπορούσαν να κάνουν το «μοντέλο τουρισμού» να αποτύχει. Τα αρνητικά αυτά στοιχεία περιλαμβάνουν (Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. 2013: 91):

- ❖ τουρίστες και κάτοικοι να συναγωνίζονται για τον χώρο του καθενός,

- ❖ ραγδαία αύξηση του αριθμού των τουριστών,
- ❖ συμφόρηση του τουρισμού στις γειτονιές του κέντρου της πόλης,
- ❖ αύξηση δαπανών διαβίωσης και στέγασης,
- ❖ εξαναγκασμός των μόνιμων κατοίκων να μεταφερθούν σε άλλες πιο φθηνές γειτονιές.

Σήμερα η Βαρκελώνη θέτει η ίδια νέες προκλήσεις και πρωτοβουλίες, που απαιτούν μία βαθιά διαδικασία προβληματισμού όσον αφορά την υιοθέτηση μίας νέας προσέγγισης σε ορισμένα βασικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα το είδος της ανάπτυξης και το μοντέλο διαχείρισης του τουρισμού, τα εδαφικά σύνορα, η επίδραση του τουρισμού, οι συνέπειες και η έκταση του αντίκτυπου του και οι τρόποι συνύπαρξης μεταξύ των κατοίκων και των επισκεπτών (Ajuntament de Barcelona).

Ένα μέτρο που έλαβε η Βαρκελώνη, καθώς και ολόκληρη η Ανεξάρτητη Κοινότητα της Καταλονίας στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας, είναι η επιβολή τουριστικού φόρου ο οποίος εφαρμόζεται από 1^η Νοεμβρίου του 2012. Ο φόρος εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο της Καταλονίας και πρόκειται για έναν φόρο που καλούνται να πληρώσουν όσοι επισκέπτονται την Βαρκελώνη και γενικότερα την Καταλονία και διανυκτερεύουν. Βέβαια η τιμή χρέωσης στην Βαρκελώνη είναι λίγο διαφορετική από αυτήν που ισχύει στις υπόλοιπες περιοχές της Καταλονίας. Συγκεκριμένα ο φόρος, καταβάλλεται ανά άτομο και ανά ημέρα, ανάλογα με την κατηγορία του καταλύματος. Ενδεικτικά οι τιμές στην Βαρκελώνη και στην υπόλοιπη Καταλονία:

- ❖ Σε 3 αστέρων ξενοδοχεία, σε ξενώνες, ξενοδοχεία κάτω των τριών αστέρων, hostels και B&B, όπου ο φόρος υπολογίζεται σε 0,65€ ανά άτομο και ανά διανυκτέρευση (στην τιμή αυτή δεν περιλαμβάνεται η εφαρμογή του ΦΠΑ 10%). Αντιθέτως στις υπόλοιπες περιοχές της Καταλονίας διαμορφώνεται στα 0,45€.
- ❖ Σε 4 αστέρων ξενοδοχεία ο φόρος υπολογίζεται σε 1,10€ ανά άτομο και ανά διανυκτέρευση (στην τιμή αυτή δεν περιλαμβάνεται η εφαρμογή του ΦΠΑ 10%). Αντιθέτως στις υπόλοιπες περιοχές της Καταλονίας διαμορφώνεται στα 0,90€.
- ❖ Σε 5 αστέρων ξενοδοχεία ο φόρος υπολογίζεται σε 2,25 € ανά άτομο και ανά διανυκτέρευση (στην τιμή αυτή δεν περιλαμβάνεται η εφαρμογή του ΦΠΑ 10%). Ενώ η ίδια χρέωση ισχύει και σε όλη την Κοινότητα της Καταλονίας.

- ❖ Επίσης όσοι βρίσκονται σε κρουαζιέρα και αγκυροβολήσουν στο λιμάνι της πόλης θα πρέπει να καταβάλουν τον φόρο, ο οποίος υπολογίζεται όσο και σε ένα ξενοδοχείο 5 αστέρων.

Από τον φόρο αυτό απαλλάσσονται οι διανυκτερεύσεις από κοινωνικά προγράμματα επιδοτούμενα από δημόσια αρχή οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα πρέπει όμως να είναι διαπιστευμένοι με τα κατάλληλα έγγραφα. Επίσης οι ανήλικοι ηλικίας 16 ετών και κάτω απαλλάσσονται από την επιβολή αυτή του τουριστικού φόρου. Επίσης ο φόρος αυτός ισχύει για τις 7 πρώτες νύχτες διαμονής και παύει να ισχύει στην περίπτωση που κάποιος υπερβεί τις 7 διανυκτερεύσεις.

Σύμφωνα με την Generalitat de Catalunya, οι πόροι που δημιουργούνται από την επιβολή του τουριστικού φόρου τροφοδοτούν το ταμείο για την τουριστική ανάπτυξη, έναν σταθερό μηχανισμό χρηματοδότησης των τουριστικών πολιτικών της Καταλονίας. Πιο συγκεκριμένα, οι πόροι αυτοί διατίθενται για έργα ή δράσεις που έχουν τους εξής στόχους:

- ❖ Προώθηση του τουρισμού στην Καταλονία.
- ❖ Προώθηση βιώσιμου, υπεύθυνου και ποιοτικού τουρισμού, καθώς και η προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση των τουριστικών πόρων.
- ❖ Προώθηση, δημιουργία και βελτίωση των τουριστικών προϊόντων.
- ❖ Ανάπτυξη της τουριστικής υποδομής.

Το περιοδικό Fortune αναφέρει στο άρθρο της με τίτλο «Βαρκελώνη: Θύμα της τουριστικής της επιτυχίας;» η εθνική καταλανική ταυτότητα πλήττεται και η πόλη χάνει την ουσία της λόγω της έντονης εμπορευματοποίησης της, ενώ οι ντόπιοι από την άλλη επιθυμούν να τεθεί ένα όριο στην συνεχή αύξηση του τουρισμού και να εφαρμοστεί μια αποτελεσματική ρύθμιση της τουριστικής αγοράς (FortuneGreece, 2015).

Σε σεμινάριο με θέμα «Η Βαρκελώνη θεματικό πάρκο; Συγκρούσεις στην γειτονιά και ο αστικός τουρισμός στην Βαρκελώνη» (Barcelona Theme Park? Neighborhood conflicts and urban tourism in Barcelona) με ομιλήτρια την λέκτορα του Πανεπιστημίου UCL, Claire Colomb, διερευνήθηκαν οι τοπικές κοινωνικές συγκρούσεις οι κινητοποιήσεις που έχουν προκύψει από την αυξανόμενη κυριαρχία του τουρισμού στον αστικό χώρο και στην αστική στρατηγική της οικονομικής ανάπτυξης της Βαρκελώνης. Αναφέρθηκε μεταξύ άλλων στην αναπτυσσόμενη

οικονομία από τις μαζικές επισκέψεις που έχει προκαλέσει ορατές αλλαγές στον αστικό χώρο και στην καθημερινή ζωή των ντόπιων. Τα ξέφρενα πάρτι με μεθυσμένους τουρίστες στους κεντρικούς δρόμους της πόλης, τα καταστήματα που πωλούν φθηνή μπύρα, σουβενίρ τα οποία δεν αντιπροσωπεύουν ούτε στο ελάχιστο την τοπική ταυτότητα της πόλης και το φαινόμενο της πορνείας να έχει λάβει μεγάλη έκταση ακόμα και στην κεντρική λεωφόρο της Παλιάς Πόλης, στην La Rambla, είναι οι πρώτες επιπτώσεις που γίνονται άμεσα αντιληπτές και επαληθεύουν το γεγονός ότι οι γειτονιές έχουν πλέον μετατραπεί σε θεματικά πάρκα.

Από τη άλλη, όπως αναφέρει η Καθηγήτρια Claire Colomb, η τουριστική ζήτηση για συγκεκριμένους χώρους και υπηρεσίες οδήγησε σε γρήγορη ιδιοποίηση από τους τοπικούς επιχειρηματίες και εξωτερικούς επενδυτές, οι οποίοι έχουν ανοίξει ή μετατρέψει τις επιχειρήσεις τους έτσι ώστε να ικανοποιήσουν κατά αποκλειστικότητα τους επισκέπτες. Είναι πλέον εμφανείς και οι πιέσεις σε υφιστάμενες επιχειρήσεις και σε κατοίκους, με αυξήσεις ενοικίων, πιέσεις για αλλαγές στην χρήση γης, μετατροπές κτηρίων, εκτοπισμός επιχειρήσεων που εξυπηρετούν τοπικές ανάγκες και η αύξηση τιμών για ορισμένα προϊόντα. Ταχύτατα είναι και αύξηση νέων ξενοδοχείων και ξενώνων, ενώ απότομη είναι και η αύξηση μετατροπών των διαμερισμάτων σε τουριστικά καταλύματα είτε νόμιμα, είτε παράνομα (LSE European Institute, 2014). Δεν είναι άλλωστε λίγες οι περιπτώσεις όπου οι κάτοικοι εκδιώκονται και από τα ίδια τους τα σπίτια, διότι οι ιδιοκτήτες προτιμούν να τα μετατρέψουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια, ενώ εκτιμάται ότι περίπου 14.600 άτομα, το 12,3% του τοπικού πληθυσμού, εγκατέλειψαν τις «τουριστικές γειτονιές» από το 2006 έως το 2013 (FortuneGreece, 2015).

Τα τελευταία χρόνια απλοί φορείς, όπως η ένωση Γειτονιάς «Associacions de veïns i veïnes» διαδραμάτισαν εξέχοντα ρόλο στην ευαισθητοποίηση του κοινού και των μέσων ενημέρωσης, σχετικά με τα κοινωνικά και αστικά κόστη του τουρισμού, ενώ απευθύνουν έκκληση για μεγαλύτερη πολιτική παρέμβαση και δημόσια ρύθμιση του τουρισμού από την Κυβέρνηση (LSE European Institute, 2014). Βέβαια τα οικονομικά συμφέροντα είναι τεράστια και καθιστούν την οποιαδήποτε ρύθμιση εξαιρετικά δύσκολη.

Ένα ακόμη βήμα για τον έλεγχο του τουρισμού στην πόλη είναι ένας νέος κανονισμός, σύμφωνα με τον οποίο μεγάλες ομάδες τουριστών, δηλαδή ομάδες άνω των 15 ατόμων, θα υποστούν κάποιους περιορισμούς κατά την είσοδό τους στην

δημόσια αγορά La Boqueria, που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα τουριστικά αξιοθέατα. Σύμφωνα με δήλωση του δημαρχείου της πόλης οι ομάδες απαγορεύονται να εισέλθουν στην αγορά κατά τις ώρες 8 πμ έως 3 μμ, περιλαμβανομένων των Σαββάτων και Παρασκευών, όταν δηλαδή οι ντόπιοι κάνουν τα εβδομαδιαία ψώνια τους. Η εφημερίδα The Local αναφέρει σε άρθρο της ότι φύλακες στην είσοδο της αγοράς δεν θα επιτρέπουν την είσοδο στους τουρίστες τις παραπάνω ώρες και θα τους ενημερώνουν για τους κανόνες λειτουργίας (Jones J., 2015).

Δ.6. Τουρισμός: οικονομική δύναμη ή πονοκέφαλος;

Με δημοσκόπηση του δημαρχείου της Βαρκελώνης τέθηκε στους κατοίκους της πόλης το ερώτημα «ποιό είναι το πιο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η πόλη;». Το 5,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν τον τουρισμό ως σοβαρό πρόβλημα και στη συνέχεια ακολουθούσε η φτώχεια με 5,1%. Η γραμμή που χωρίζει τα θετικά από τα αρνητικά στοιχεία του τουρισμού είναι λεπτή. Όμως παρά την αρνητική πλευρά του, παραμένει αναμφίβολα ένα σημαντικό κομμάτι ως ‘προς το ζην’ της πόλης, αφού αποτελεί το 14% της οικονομίας και δημιουργεί περίπου 120.000 θέσεις εργασίας. Παράλληλα κρατάει ζωντανά τα πολιτιστικά κέντρα της πόλης, αφού τα τρία τέταρτα όλων των μουσείων της Βαρκελώνης υποδέχθηκαν ξένους επισκέπτες, ενώ μόνο το 10% αποτελούσε ντόπιους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το μουσείο του Πικάσο, όπου το 93% των επισκεπτών προέρχονταν από το εξωτερικό (Anderson E., 2015). Ο Joan Callis, διευθυντής της ταξιδιωτικής εταιρείας Barcelona Guide Bureau, δήλωσε ότι «Δεν μπορείς να σταματήσεις τους τουρίστες να επισκεφθούν την Βαρκελώνη. Η ελεύθερη κυκλοφορία είναι ένα θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα».

Οι κάτοικοι της πόλης με διαμαρτυρίες επιζητούν δραστικά μέτρα για τον περιορισμό των αρνητικών φαινομένων του τουρισμού. Επιθυμούν έναν πιο «ποιοτικό τουρισμό» που να επιφέρει την ισορροπία στην καθημερινή τους ζωή και την ομαλή συνύπαρξη τους με τους τουρίστες. Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου UAB, Francesc Muñoz, προτείνει με την σειρά του λύσεις, όπως η χρηματοδότηση σχολείων και παιδικών σταθμών από τις αλυσίδες ξενοδοχείων ή χρηματοδότηση έργων οδοποιίας από εταιρείες κρουαζιέρας. Είναι λύσεις, που όπως υποστηρίζει, θα

κατευνάζουν την τεταμένη ατμόσφαιρα και οι κάτοικοι θα δουν ένα χειροπιαστό αντάλλαγμα από την τουριστική εισβολή (Burgen S., 2015).

Η δήμαρχος της πόλης, Ada Colau, και το δημοτικό Συμβούλιο κατά τον Ιούλιο του 2015 ανακοίνωσαν την αναστολή όλων των τουριστικών αδειών για χρονικό διάστημα ενός έτους και καταστρώνουν ένα νέο σχέδιο ρύθμισης των τουριστικών καταλυμάτων. Οι άδειες αυτές καλύπτουν μία ποικιλία καταλυμάτων, όπως ξενοδοχεία, ξενώνες και διαμερίσματα. Η δήμαρχος με δήλωση της στην εφημερίδα El Pais επισήμανε ότι « το μέτρο είναι προσωρινό και προληπτικό και ο στόχος είναι να μπουν τα πράγματα σε τάξη». Επίσης ανέφερε ότι θα συγκαλέσει το δημοτικό συμβούλιο, ώστε να εργαστούν για την πραγματοποίηση ενός σχεδίου για έναν βιώσιμο και υπεύθυνο τουρισμό (Jones J., 2015).

Παράλληλα τον Δεκέμβριο του 2015 το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης υπέβαλλε πρόστιμο 30.000€ σε κάθε μια από τις εταιρίες Airbnb και HomeAway, διότι στις ιστοσελίδες τους διαφήμιζαν μη αδειοδοτημένα ακίνητα, όπως ορίζουν οι κανόνες της περιφέρειας της Καταλονίας, όπου κάθε σπίτι που προσφέρεται για ενοικίαση προς επισκέπτες, θα πρέπει πρώτα να έχει καταχωρηθεί σε τουριστικό μητρώο και να διαθέτει άδεια. Συγκεκριμένα στην περίπτωση της εταιρίας Airbnb διαφημιζόνταν 3.812 μη αδειοδοτημένα καταλύματα και στην εταιρία HomeAway 1.744. Σε άρθρο της Telegraph τον Νοέμβριο του 2016, αναφέρεται ότι το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης απείλησε με νέο πρόστιμο 600.000€ αυτήν τη φορά τις δύο εταιρείες που εξακολουθούν να παραβαίνουν τους κανόνες. Από την πλευρά της η εταιρία Airbnb δηλώνει ότι υπενθυμίζει πάντα στους χρήστες τις ιστοσελίδας της, να ελέγχουν τους τοπικούς κανόνες πριν κάνουν οποιαδήποτε καταχώρηση και για αυτόν τον λόγο η ίδια δεν φέρει ευθύνη, αν τελικώς ακολουθείται η συμβουλή αυτή, ενώ δήλωσε πως έχει προσπαθήσει να διαπραγματευτούν μέσω φιλικής συμφωνίας με το Δημοτικό Συμβούλιο (Badcock J., 2016). Η κατάσταση όμως φαίνεται να εξομαλύνεται, καθώς την Τρίτη 7 Φεβρουαρίου του 2017 η Airbnb ανακοίνωσε πως πλέον όσοι ιδιοκτήτες έχουν τα διαμερίσματά τους στο κέντρο της πόλης και διαθέτουν πάνω από ένα διαμερίσματα, θα επιτρέπεται να καταχωρούν προς ενοικίαση ένα μόνο διαμέρισμα στην ιστοσελίδα. Το μέτρο αυτό θα τεθεί σε εφαρμογή τον ερχόμενο Μάιο (The Local, 2017).

Τέλος, πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι η κυβέρνηση εξετάζει την εφαρμογή ενός νέου φόρου για τις ημερήσιες εκδρομές, όπου θα χρεώνονται οι επισκέπτες της πόλης

ακόμη και αν δεν διανυκτερεύουν σε αυτή. Συγκεκριμένα, ο φόρος στοχεύει σε επιβάτες των κρουαζιερόπλοιων, οι οποίοι επισκέπτονται μαζικά την πόλη, καθώς και σε εκδρομείς με πούλμαν, οι οποίοι δεν διανυκτερεύουν αλλά συμβάλλουν στην κυκλοφοριακή συμφόρηση κατά την διάρκεια της ημέρας. Η ιδέα για τον νέο αυτό φόρο πιστεύεται πως θα βοηθήσει να μοιραστούν τα οφέλη του τουριστικού τομέα σε όλη την πόλη και να αντισταθμιστεί το κόστος (Morris H., 2016).

Δ.6.1. Bye Bye Barcelona

Τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί διάφορα ντοκιμαντέρ που φανερώνουν και εξετάζουν τα προβλήματα που προκαλεί ο μαζικός τουρισμός σε μεγάλους τουριστικούς προορισμούς. Μερικά από αυτά είναι το ντοκιμαντέρ «The Venice Syndrome» για την Βενετία και το «Welcome Goodbye» για το Βερολίνο. Με τίτλο «Bye Bye Barcelona» αποφάσισε να δημιουργήσει ο σκηνοθέτης Eduardo Chibás Fernández, ένα ντοκιμαντέρ, το οποίο εξετάζει την σχέση ανάμεσα στους κατοίκους της Βαρκελώνης και στην τουριστική βιομηχανία.

Στο βίντεο κάτοικοι από διάφορες γειτονιές της πόλης περιγράφουν πώς έχει επηρεάσει ο τουρισμός την καθημερινότητα τους, καθώς και την ίδια την πόλη τους. Χαρακτηρίζουν την πόλη ως ένα θεματικό πάρκο, ως μια βιτρίνα στην οποία δεν έχει απομείνει τοπική ζωή, ενώ έχει χαθεί και η γοητεία της πόλης. Η συνύπαρξη ντόπιων και τουριστών χάνει συχνά την ισορροπία της και η ζωή των πρώτων γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη. Αρχικά το βίντεο αναλύει την κατάσταση στην περιοχή της παλαιάς πόλης Ciutat Vella και στον πιο κεντρικό δρόμο La Rambla. Η ιστορική οδός La Rambla, που υπήρξε το κέντρο του δημοκρατικού πνεύματος και της επιθυμίας για ελευθερία, πλέον αποτελεί ένα μέρος αρκετά θορυβώδες και καθόλου αντιπροσωπευτικό για την πόλη, ενώ το 80% των ανθρώπων που την διασχίζουν είναι μόνο τουρίστες. Οι κάτοικοι υποστηρίζουν πως δεν αποτελεί πια μέρος για τους ίδιους και εστιάζει μόνο στους επισκέπτες. Οι τουριστικές επιχειρήσεις στην περιοχή έχουν διπλασιαστεί και η έντονη τουριστική δραστηριότητα αυξάνει την τιμή στα πάντα με αποτέλεσμα να γίνεται δύσκολη η καθημερινότητα των ντόπιων. Το παραδοσιακό εμπόριο αντικαταστάθηκε από καταστήματα με αναμνηστικά είδη και ταχυφαγεία.

Στην συνέχεια γίνεται ανάλυση της κατάστασης σε ένα από τα σπουδαιότερα μνημεία της πόλης, την Sagrada Familia, η οποία αποτελεί το μνημείο με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σε ολόκληρη την Ισπανία. Από την μία, οι κάτοικοι αισθάνονται υπερηφάνεια και χαρά για την τόσο μεγάλη προσέλευση επισκεπτών για να θαυμάσουν το μνημείο, από την άλλη όμως ανησυχούν και για τις επιπτώσεις από τα προβλήματα που δημιουργεί η κατάσταση αυτή. Το κύριο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι στην περιοχή είναι η κίνηση που δημιουργείται από τα πολλά πούλμαν, που μεταφέρουν τους τουρίστες. Οι οδηγοί συνήθιζαν να σταματάτε ακριβώς μπροστά από το μνημείο για να αποβιβαστούν οι τουρίστες, πράγμα που δημιουργούσε προβλήματα και καθυστερήσεις στην κυκλοφορία στους γύρω δρόμους. Το καλοκαίρι του 2011 μετά από ένα ατύχημα με τρία άτομα σοβαρά τραυματισμένα που παρασύρθηκαν από ένα τουριστικό λεωφορείο, το δημαρχείο της πόλης έλαβε μέτρα και καθόρισε την επιβίβαση και αποβίβαση σε δύο δρόμους πιο κάτω, ενώ αύξησε τον πεζόδρομο γύρω από το μνημείο. Παρά την λήψη των μέτρων αυτών η κατάσταση δεν έχει εξομαλυνθεί, καθώς ο τουρισμός είναι συνεχώς αυξανόμενος. Αποτελεί ένα μέρος με 20.000 μόνιμους κατοίκους που λαμβάνει κάθε χρόνο όχι μόνο τα 3,3 εκατομμύρια τουριστών που εισέρχονται στο μνημείο, αλλά και 5,5 εκατομμύρια υπόλοιπους που καταφθάνουν απλά για να το παρατηρήσουν από έξω. Επομένως οι κάτοικοι έχουν να αντιμετωπίσουν 20-25.000 ανθρώπους ημερησίως, που σαφώς δυσχεραίνουν την καθημερινότητα τους.

Ένα άλλο μέρος που εμφανίζεται στο ντοκιμαντέρ είναι το πάρκο Parc Güell, το οποίο δέχεται καθημερινά 25.000 επισκέπτες. Οι κάτοικοι αναφέρουν στο βίντεο ότι πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες υπήρχαν άνθρωποι που δεν γνώριζαν την ύπαρξη του πάρκου, από τότε όμως έχει υποστεί ραγδαία αλλαγή και η προώθηση του ως σήμα κατατεθέν της πόλης έχει υπερβεί τα όρια. Οι επισκέπτες συρρέουν κατά χιλιάδες και αν αναλογιστούμε την πολιτιστική του κληρονομιά, δεν είναι βιώσιμο. Τα προβλήματα φαίνονται καθημερινά λόγω του μεγάλου αριθμού ταξί που κυκλοφορούν στην περιοχή και δυσκολεύουν την ομαλή κυκλοφορία και της ηχορύπανσης από τους πολλούς επισκέπτες. Εξαιτίας των προβλημάτων που δημιουργούνται από τον δυσανάλογο αριθμό επισκέψεων, το δημαρχείο της πόλης αποφάσισε να κλείσει τον μνημειακό χώρο και έπειτα να ρυθμίσει την είσοδο τουριστών και κατοίκων επιβάλλοντας εισιτήριο εισόδου. Σύμφωνα με την νέα ρύθμιση, που εφαρμόστηκε στις 25 Οκτωβρίου του 2013, μπορούν να εισέλθουν

στον χώρο 800 άτομα την ώρα πληρώνοντας εισιτήριο εισόδου αξίας 8€ και 100 κάτοικοι από τέσσερις γύρω περιοχές δωρεάν. Το μέτρο αυτό δεν ευχαρίστησε ιδιαίτερω τους κατοίκους, διότι κάτοικοι από άλλες περιοχές είναι υποχρεωμένοι να πληρώσουν για να εισέλθουν στον χώρο, ενώ στην περίπτωση που δεν επιθυμούν να καταβάλουν το ποσό του εισιτηρίου, θα πρέπει να κλείσουν αρχικώς ραντεβού στο δημαρχείο, να καταγραφεί το δακτυλικό τους αποτύπωμα, να εγγραφούν σε λίστα, να περιμένουν μία εβδομάδα για να αποκτήσουν κωδικό και τέλος να τους δοθεί ημερομηνία και ώρα που μπορούν να επισκεφθούν το πάρκο. Οι αντιδράσεις ως προς το μέτρο αυτό είναι πολλές, καθώς οι κάτοικοι υποστηρίζουν ότι το Parc Güell αποτελεί δωρεά της οικογένειας Güell για την ευχαρίστηση των κατοίκων της πόλης χωρίς διακρίσεις.

Επίσης η παράνομη ενοικίαση διαμερισμάτων είναι επίσης συχνό φαινόμενο, όπως αναφέρεται στο βίντεο. Η καθημερινότητα των ντόπιων επηρεάζεται από το φαινόμενο αυτό καθώς δοκιμάζεται η υπομονή και η ασφάλεια τους. Τα ξέφρενα πάρτυ και η φασαρία που προκαλούν οι τουρίστες που νοικιάζουν τα διαμερίσματα φέρνουν τους κατοίκους σε δύσκολη θέση, όπως και η άγνοια για το ποιος μένει δίπλα τους, αφού η αλλαγή ενοίκων είναι πολλή συχνή. Οι ντόπιοι εγκαταλείπουν τα σπίτια τους εκούσια ή ακούσια, στην περίπτωση που ο ιδιοκτήτης επιθυμεί να νοικιάσει το οίκημα μόνο σε τουρίστες για να εισπράξει το διπλάσιο ποσό.

Ο Santiago Tejedor αναφέρει ότι ένα μέρος μετατρέπεται σε τουριστικό αξιοθέατο μέσα από μια μίξη διαφορετικών συνιστωσών, όπως η ιστορία, οι υποδομές, το καλό φαγητό, η ηρεμία και η χαλάρωση. Πολλοί επισκέπτονται την Βαρκελώνη υποκινούμενοι από τις εμπειρίες άλλων, από την θετική επιρροή των κοινωνικών δικτύων και φυσικά από την επιτυχημένη εκστρατεία προώθησης που εντάθηκε από την εποχή των Ολυμπιακών Αγώνων. Βρίσκουν πολύ ενδιαφέροντα μέρη, αλλά άκρως υπερπλήρη, ανασφαλή και χαμηλής ποιότητας εξαιτίας του συνωστισμού. Ο τουρισμός έχει μετατραπεί κυρίως, όχι ως πράξη του να ταξιδεύεις, αλλά ως πράξη του να καταναλώνεις και η πράξη αυτή αποτελεί μία από τις κύριες προτεραιότητες των ανθρώπων στους διάφορους προορισμούς. Η πόλη δέχεται επισκέπτες που έρχονται όχι για να γνωρίσουν τον τρόπο ζωής της πόλης, αλλά για την συνεχή κατανάλωση, γεγονός που δημιουργεί τεράστια πίεση και ανησυχία στους ντόπιους.

Από την μία ο τουρισμός συμβάλει στην διατήρηση των μνημείων και των επιχειρήσεων, από την άλλη όμως υποβιβάζει το μέρος. Τίθεται λοιπόν το σοβαρό

ζήτημα ανάμεσα στα οικονομικά οφέλη του τουρισμού ενάντια στις αρνητικές οικολογικές και αστικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού. Οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται την σημαντικότητα της τουριστικής δραστηριότητας για την πόλη, όμως επιθυμούν βιώσιμα μέτρα και λύσεις. Επιθυμούν ένα μοντέλο τουρισμού με διάρκεια που να μην επικεντρώνεται στην ποσότητα και το άμεσο εισόδημα, αλλά στην βιωσιμότητα και την ποιότητα που θα επιφέρουν ένα θετικό αντίκτυπο στον τομέα του τουρισμού.

Κεφάλαιο Ε

Ε. Σύνοψη – Συμπεράσματα

Στην παραπάνω μελέτη, στις δύο πρώτες ενότητες, έγινε μία καταγραφή των ιστορικών, κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών στοιχείων της Ισπανίας και της Βαρκελώνης αντίστοιχα, ώστε να είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε το πλαίσιο και τις συνθήκες, μέσα στις οποίες κατασκευάστηκε το σύγχρονο τουριστικό προϊόν που λέγεται Βαρκελώνη. Στην τρίτη ενότητα αναπτύξαμε την επίδραση των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992 και πως αυτοί επέδρασαν τόσο στην αλλαγή των υποδομών και της εικόνας της πόλεως, όσο και στην ραγδαία αύξηση του τουρισμού, ο οποίος αναπτύχθηκε στην τέταρτη ενότητα.

Μέσα από τις παραπάνω ενότητες μπορούμε να συμπεράνουμε πως για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου και λειτουργικού τουρισμού, θα πρέπει να υπάρχει καταρχήν ένας σχεδιασμός, ο οποίος θα είναι μακρόπνοος και δεν θα έχει ως στόχο μόνο την αριθμητική αύξηση των τουριστών και την πιθανή εφήμερη αύξηση της κερδοφορίας. Στο σχέδιο αυτό θα πρέπει να αποτυπώνεται καθαρά, το τι θέλουμε να κάνουμε, γιατί θέλουμε να το κάνουμε, πώς θα το κάνουμε και ποιος είναι ο στόχος μας. Ο τουριστικός σχεδιασμός θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν του κατά κύριο λόγο τους φυσικούς πόρους του μέρους και την προστασία του τοπικού πληθυσμού και του πολιτισμικού του περιβάλλοντος.

Για την ανάπτυξή του, θα πρέπει να υπάρχει σύμπραξη και συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ώστε ο ένας τομέας να ισορροπεί και να καλύπτει τις παθογένειες και τα λάθη του άλλου. Εν συνεχεία θα πρέπει να υπάρχουν επενδύσεις σε υποδομές και δράσεις που θα αναβαθμίσουν την εμπειρία της επίσκεψης του τουρίστα, αλλά και την καθημερινότητα του τοπικού πληθυσμού. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε, ότι μία από τις σημαντικότερες παραμέτρους για την επιτυχία ενός τουριστικού εγχειρήματος, είναι η συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού, ο οποίος θα πρέπει να γίνει κοινωνός του οράματος και του σχεδίου της πόλης, ώστε να αγκαλιάσει την προσπάθεια αυτή και να συμβάλλει τον δικό του τρόπο, στην επιτυχία και την προστασία του όλου εγχειρήματος.

Οι τέσσερις αυτοί πυλώνες, σχεδιασμός, δημόσιος τομέας, ιδιωτικός τομέας και τοπικός πληθυσμός, είναι αυτοί που μπορούν να εγγυηθούν την επιτυχία ενός τουριστικού μοντέλου ανάπτυξης. Σε διαφορετική περίπτωση είναι πολύ πιθανό να δημιουργηθούν καταστάσεις, οι οποίες μπορούν να πλήξουν ανεπανόρθωτα τόσο τους φυσικούς πόρους ενός μέρους, όσο το πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται το τουριστικό προϊόν, με αποτέλεσμα την γρήγορη κατάρρευση του τοπικού τουριστικού κλάδου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Έντυπη Βιβλιογραφία

1. Casellas Antonia (2009), Barcelona's Urban Landscape-The Historical Making of a Tourist Product, *Journal of Urban History*, 35(6), pp.817-828.
2. Cisneros G. (1990), Posicionamiento Estrategico y Gestion de Marcas Turisticas, *Papers de Turisme*, no4, pp. 5-24.
3. Degen M. & Garcia M. (2012), The Transformation of the Barcelona Model: An Analysis of Culture, Urban Regeneration and Governance, *International Journal of Urban and Regional Research*, 36.5, pp.1029-1033.
4. Gomez V. B. (1996), Research in Spain on tourism and economic development, *The Tourist Review*, 53(1), pp.5-11.
5. Gimeno E. (1996), "The Birth of the Barcelona Extension. The 1859 Municipal Competition for Extension Projects", in Cerdà, Cities and Territory. Planning Beyond the Urban, ed. Barcelona: Electa, pp. 155-166.
6. Julià M. (1996), "Barcelona's Municipal Building Ordinances and Their Impact on the Eixample," in Cerdà, Cities and Territory. Planning Beyond the Urban, ed. Barcelona: Electa, pp.61-66.
7. J. Enrique Bigne Alacanz 1996, Tourism and marketing in Spain: Analysis of the situation and future perspectives, *The Tourist Review*, 51(1), pp. 34-40.
8. Miquel de Moragas & Miquel Botella (eds.) (2002), Barcelona: L'herencia dels Jocs 1992-2002, Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB, Planeta, Ajuntament de Barcelona

9. Patrick De Groot (2005), "Economic & Tourism Aspects of the Olympic Games", *Tourism Review*, 60(3), pp.23-25.
10. Ram Herstein Ron Berger (2013), "Hosting the Olympics: a city's make-or-break impression", *Journal of Business Strategy*, 34(5), pp.54-57.
11. Santos J.L. (1983), "La Decision de Compra del Turista-Consumidor", *Estudios Turisticos*, no79, pp. 39-53.
12. Valls J. F. & Bachini S. & Falcón L. & Tuñon V. G. (2013), "Repositioning of Barcelona's Image in the Light of a Redefinition of the Urban Tourism Planning Model", *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 11(1), pp.90-99.

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

1. Eurostat (2016), ανακτήθηκε από <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>
2. Wikipedia (2013), "Ποταμοί της Ισπανίας", ανακτήθηκε από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1:%CE%A0%CE%BF%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%99%CF%83%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82
3. UNESCO, "Spain", ανακτήθηκε από <http://whc.unesco.org/en/statesparties/es>
4. Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya (2016), ανακτήθηκε από <http://www.idescat.cat/pub/?geo=mun%3A080193&id=pmh&n=679&lang=en#Plegable=geo,rel>
5. Ajuntament de Barcelona (2016), "The organization", ανακτήθηκε από <http://ajuntament.barcelona.cat/en/municipal-organisation/subsidiary-entities>
6. Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya (2016), ανακτήθηκε από <http://www.idescat.cat/pub/?id=pmh&n=679&lang=en&by=prov#Plegable=geo,rel>
7. Àrea Metropolitana de Barcelona (2016), "Location and land uses", ανακτήθηκε από <http://www.amb.cat/en/web/area-metropolitana/coneixer-l-area-metropolitana/localitzacio-i-usos-del-sol>
8. Àrea Metropolitana de Barcelona (2016), "Metropolitan municipalities", ανακτήθηκε από < <http://www.amb.cat/en/web/area-metropolitana/municipis-metropolitans>>